

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XV — Број 95 — Субота, 24 октобар 1953

МИКИ И ЊЕГОВ ДВОЈНИК

ТРЕЋИ
ЧОВЕК

После разговора са микијем војвода бледиока се враћа у свој замак

ПРОСТО НЕВЕРОВАТНО ДА ДВА ЧОВЕКА ТОЛИКО ЛИЧЕ ЈЕДАН НА ДРУГОГА!... КАД НЕ БИХ ЗНАО ДА ЈЕ МИХАЈЛО У МОЈ ЗАМКУ А МИКИ У КРАЉЕВСКОМ ДВОРЦУ...

ШТА ЈЕ ОВО? СТОЈ! ЗАУСТАВИ КОЛА!

КАКАВ ЈЕ ТО НАЧИН ГОСПОДИНЕ?! ЗАР НЕ МОЖЕ ЧОВЕК НИ ДРУГОМ ДА ПРОБЕ А ДА ГА НЕКО НЕ ЗАУСТАВИ?

ОПРОСТИТЕ, ГОСПОДИЦЕ! МИСЛИО САМ ОД ВАС ДА ЈЕ НЕКО ДРУГИ!

САД ИХ ИМА ТРОЈЕ! КУКУ, ПОЛУДЕО САМ!

После другог и чапорног јахања на магарицу, мики је сва бесна стигла у двор

ОБУДА, ГОСПОДИЦЕ! НЕМА ШТА!.. УДОБНО СЕ СМЕСТИО ГОСП'Н МИКИ! ДА ВИДИМО ШТА ЋЕ РЕЧИ КАД МЕНЕ УГЛЕДА!

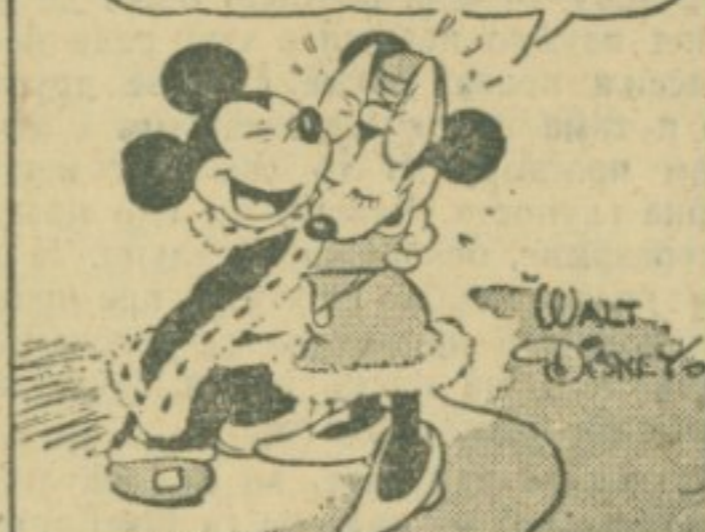
МИНИ!

ОДАКЛЕ ТИ? КО БИ СЕ ОВОМЕ НАДАО!

ЗНАШ, МИКИ, МИСЛИЛА САМ ДА ТЕ СТРАШНО ИЗГРДИМ... АЛИ САД НЕКАКО... НЕ МОГУ!

Мики је почео миники да објашњава ситуацију

ПА ДОБРО... ОБЈАСНИ МИ КО ЈЕ, УСТВАРИ, ТАЈ РАФАЈЛО ОД ПРЕДИОКЕ!

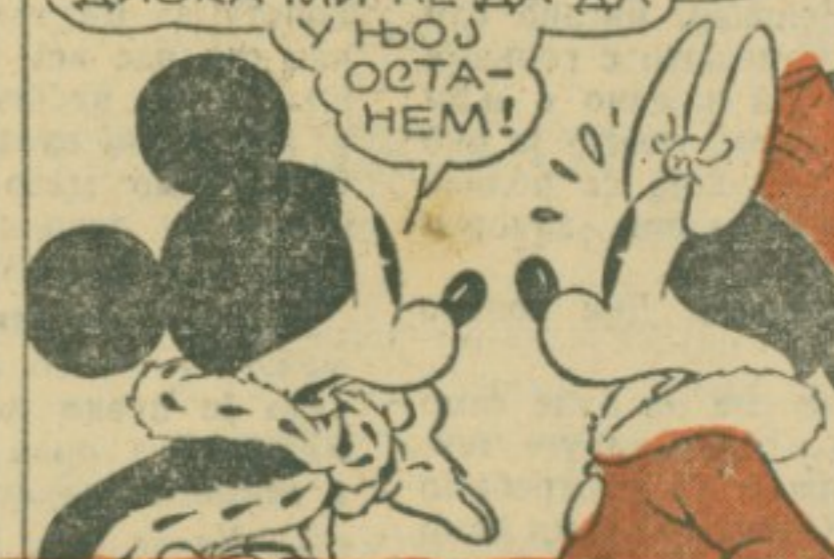
НЕВОЉА ЈЕ У ТОМЕ ШТО НИКО НЕ ЗНА КАДА ЋЕ СЕ ОН ВРАТИТИ!... НИКО ОСИМ ВОЈВОДЕ БЛЕДИОКЕ!

МИХАЈЛО СУТРА ТРЕБА ДА СЕ ВЕНЧА... А ПОШТО СВИ МИСЛЕ ДА САМ ЈА МИХАЈЛО, ТО ЋУ ЈА УМЕСТО ЊЕГА МОРАТИ ДА СЕ ВЕНЧАМ!

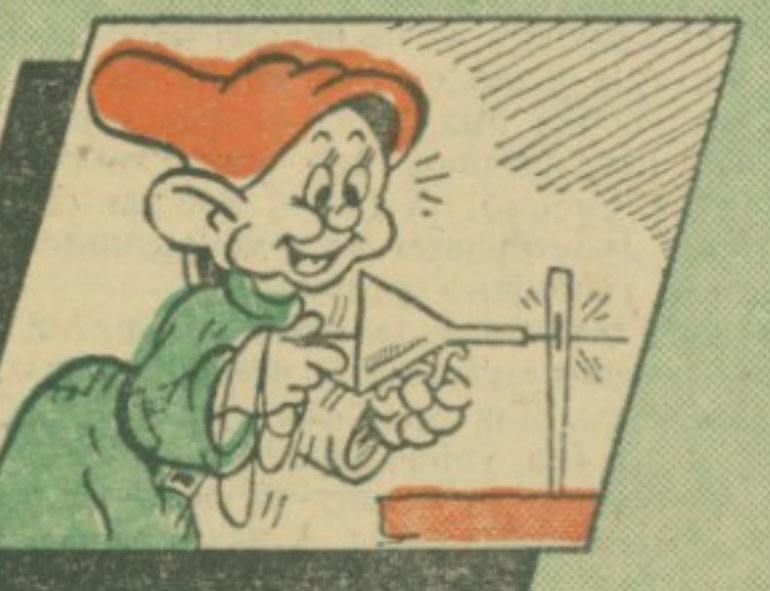

А ОД СВЕГА ЈЕ НАЈГОРЕ ТО ШТО МИ ЈЕДИОКА НЕ ДА ДА ОДЕМ ИЗ МЕДИОКЕ, А БЛЕДИОКА МИ НЕ ДА ДА У ЊОЈ ОСТА-НЕМ!

У ИДУЋЕМ БРОЈУ:

МИКИ У НЕБРАНОМ ПРОЖЉУ

гле, и то у умереном појасу. Због тога је у Аргентини зима кад је код нас лето, а кад код нас почиње берба грозја, онда је код њих пролеће у пуном расцвету.

Северни део Аргентине налази у суптропски појас, тако да уколико се иде према северу разлике између годишњих доба све су неприметније. Кад се код нас говори о топлим пределима, увек се

АРГЕНТИНА

мисли на југ и јужне крајеве. Међутим, у Аргентини је све топлије уколико се више иде према северу, тј. према екватору.

У Аргентини и сунце има друкчији положај него код нас: оно се у подне налази на северу. Тамо је северна страна сунчана и топла, а јужна хладна и без сунца. Иначе, разлика у времену између Југославије и Аргентине није тако велика — сагга четири часа — и кад је тамо јутро код нас је већ подне.

Брата континента

„Једној земљи, као и кући, потребна су врата да би човек могао да уђе у њу и да је упозна“, рекао је 1580 године Дон Хуан де Гари, други остваривач Буенос Аиреса. И заиста, током времена, тај град подигнут недалеко од ушћа Рио де ла Плате у Атлантски Океан постао је улазна капаја не само за Аргентину већ и за све јужне крајеве Јужне Америке.

На „Плаца дел Конгресо“ у Буенос Аиресу налази се огроман монолит, камени стуб у који је уклесана географска карта Аргентине и речи „Каминос националес, км 0“, што значи „Национални путеви, километар 0“. Од тог камена полазе на девет страна девет лепо израђених аутострада које воде у разне крајеве земље.

Буенос Аирес, равничарски град који је по површини већи од Париза или Берлина, лежи на огромној реци Рио де ла Плата, која је на том месту широка преко 80 километара. Ипак, то није највећа ширина ове реке, која ви-

ше потсећа на море него на реку. Код Монтевидеа, који лежи на самом њеном ушћу у Атлантски Океан, Рио де ла Плата има ширину од око 200 километара.

Аргентинци с поносом истичу да Буенос Аирес није само њихов главни град, већ и симбол њихове виталности и сталне и упорне борбе с природом. Мада на први поглед изгледа да Буенос Аи-

немогућиле саобраћај. Али, земљи су била потребна „врата“ и њени становници су их створили: Буенос Аирес има данас пристаниште дуго преко 29 километара, с огромним сидосом из кога се жито сипа у више бродова истовремено.

Град квадрата

Буенос Аирес је град равних улица и станбених блокова израђених у облику квадрата. Странице ових квадрата називају се квадрама и обично су дуге око 100 метара. Због тога је странцу вео-

ма лако да се снађе у главном граду Аргентине. Једна улица може да има од 15 до 150 квадрата, што значи да је испресецана толиким бројем попречних улица. Свака квадра почиње новом стотином бројева, тј. зграде у првој квадрату обележавају се бројевима од 1 до 100, у другој од 101 до 200 итд. То ипак не значи да у једној квадрату мора бити сто кућа, односно свих сто бројева. Ако их нема довољно, онда се неколико бројева прескочи, тако да није редак случај да после броја 115 дође, например, број

135 или 150. Али, последња зграда у једној квадрату обавезно носи завршни број једне стотине.

Улица „Рива Давија“ дуга је 15 километара и човеку се чини, кад погледа низ њу, да се она протеже чак до печитим снегом покривених Анда. Она има 150 квадрата, што значи 15.000 бројева. То је једна од најдужих улица на свету. У Буенос Аиресу осећа се готово свуда да су величина — Аргентина је 11 пута већа од Југославије, а има свега један милион становника више од ње — и богатство земље утицали на људе да, како је једном један путник рекао, „граде и руше навелико“. Да би се проширила „Авенида 9 јул“, једна од главних улица у Буенос Аиресу, срушено је с једне и друге стране два ре-

40 година, а поред тога највећи и најмодернији аеродром на свету.

Од Розарија до Буенос Аиреса

Престоница Аргентине је град контраста, као што је то случај с многим новим градовима. Уз велике, модерне и вишеспратне зграде стоје шћућурене, као да траже заштитну, мале приземне куће, остаци из времена кад је град тек почињао да се развија. Многбројни паркови, од којих је најпознатији Палермо, дуг неколико километара, надокнађују, додуше само донекле, недостатак природних лепота у околини овог равничарског града, око кога се простире огромна пуштина без иједног јединог брежуљка и дрвета, обраста само травом и ниским трновитим жбуњем. На тридесетак километара западно од Буенос Аиреса, на месту где се река Парана улива у Рио де ла Плату, налази се читав сплет речних рукаваца и вештачких канала, с безбројним малим речним острвима која захватају простор од више десетина квадратних километара. Та острва претворена су у пријатна излетишта и центар за спортове на води.

Аргентинци се много баве свим врстама спорта и имају велике и лепо уређене спортске терене. Можда више него ичим, они се поносе успесима у једној, за нас необичној, спортој грани: сваке године набу се пливачи-аматери који без одмора препливају растојање од Розарија до Буенос Аиреса. Розарио је полумилионски град који такође лежи на Рио де ла Плати, а удаљен је од Буенос Аиреса око 400 километара. Да би превалили то отетојање, пливачима је потребно три до четири дана. Прошле године овај пливачки подвиг, за који је потребна велика снага и издржљивост, покушао је да изведе и један шездесетогодишњак. Он је пливао пуна 72 часа. Међутим, кад је већ био на домаку Буенос Аиреса, дуноу је јак супротни ветар који је дигао огромне таласе и шездесетогодишњи пливач морао је да одустане од своје намере.

(Крај у идућем броју)

рес има изванредан природни и трговачки положај самим тим што се налази на обали реке која је пловна чак и за прекоокеанске бродове, Аргентинци су били приморани да у самој реци прокопају канале да би је учинили пловном. Ти канали морају се редовно чистити. Наиме, Рио де ла Плата на свом кратком току од Монтевидеа до океана спира земљиште кроз које тече и носи са собом огромне количине муља, који би веома брзо створио на њеном ушћу велике подводне бране које би потпуно о-

ма лако да се снађе у главном граду Аргентине. Једна улица може да има од 15 до 150 квадрата, што значи да је испресецана толиким бројем попречних улица. Свака квадра почиње новом стотином бројева, тј. зграде у првој квадрату обележавају се бројевима од 1 до 100, у другој од 101 до 200 итд. То ипак не значи да у једној квадрату мора бити сто кућа, односно свих сто бројева. Ако их нема довољно, онда се неколико бројева прескочи, тако да није редак случај да после броја 115 дође, например, број

да кућа, тј. око 20 квадрата. С „Авенидом 9 јул“ спојене су на тај начин још две паралелне авеније, тако да је добијена најшира улица на свету. Заправо, „Авенида 9 јул“ тешко се може назвати улицом, али јој још мање одговара име трг, јер је преширока да би била трг. И по великим грађевинским објектима виде се ти крупни, готово расипнички, потези Аргентинаца. Буенос Аирес има једну од највећих железничких станица, саграђену пре

Страни се Техничарских Техничара

(ВЕРНЕР ВАН ЛОРН)

(12)

Минуту су пролазили, а нико није проговорно ни реч. Сваки је тражио у Питеровим речима макар и најмањи ослонац за наду. Најзад, Дик прекиде то мучно ћутање:

— Какав је ваш план, Питере? Свакако сте на нешто одређено мислили...

— Не, — одговори Јарбо лагано. У томе и јесте невоља. Заправо, мислио сам да би се вода могла помешати с горивом у резервоарима и да би заједно с њим можда и горела. Признајем, можда је ово само неостварљива идеја која се родила у мом, дугим размислима замореном, мозгу.

После неколико тренутака Дик поново проговори:

— Не! То није и не сме да буде само неостварљива замисао. Пошто друге течности немамо, ми морамо да употребимо воду. Неког решења мора бити и ми ћемо га наћи. Морамо покушати с водом макар због тога морали да умremo од жеђи. Јер, чиме се, најзад, та смрт разликује од неке друге која нас свакако очекује. Ви знате да нас, у случају да не нађемо неко решење, очекује једно од ово двоје: да летимо док горива има, а да се после вртимо око неке планете као њен сателит све док не умremo од глади, или да се, привучени Јупитеровом тежом, срушимо на њега и разбијемо у комаде.

Два пута долазила је госпођа Мартин да опомене свог мужа да је време за спавање. Међутим, Дик ју је оба пута послао натраг, и то без уобичајене љубазности. Људи ће морати да остану на окупу све док се не нађе неки излаз. А излаз се мора наћи јер је горива брзо нестајало.

За време читавог разговора Морквил је седео у дну бајде и ћутао. Остали чланови посаде били су се већ повукли на спавање. Морквил им није могао ни у чему

помоћи, а ипак је пажљиво пратио ток разговора. Најзад, он устаде:

— Надам се да ћете ми опростити. Дана сам заиста пожелно што сам икад угледао Земљу. Можда би било боље да је мој народ изумро него што смо ради нашег спасења повели људе с једне друге планете и тиме их осудили на смрт у вакуумском простору. И то све због наше неизмерне глупости. Заиста, ми смо права деца, неразумни, небрижни и глупи. Ја и чланови посаде знали смо још пре него што смо кренули на пут да се излажемо опасности. Али, ми нисмо имали право да тој опасности излажемо и вас.

— Ох, седите и ћутите, ви доброћудни и глупи главоњо! — прекиде га Мк Карти бучно. — Ми вас не кривимо. Ми ћемо се већ снаћи. Видећете да ћемо атерирати са овим балончићем и да нам се ништа неће догодити. Мало сте нам подвалили, то морате признати. Рекли сте нам да ћемо почети да радимо тек кад стигнемо, а ипак сте нас већ сад упрегли у посао. Па шта? Овај проблем је веома једноставан и ми ћемо га на Земљи зачас решити. Овде ћемо мало више запети и готово. Идите ви лепо и спавајте. Видећете, до ујутру ће све бити у реду.

Израз на Морквилевом лицу мало се изменио и нешто као сенка осмеха прелетело је преко њега. Дигао се и пошao вратима, а онда се још једном окренуо и погледао групу механичара.

— Хвала вам, Цоне, — изусту тихо. — Али, ја нисам заборавио да сте ви у свом завичају познати као човек с веома бујном маштом. Видим да тај дар ни до данас нисте изгубили. Ипак, хвала вам. Ви сте заиста веома драг и љубазан човек.

Мк Карти се окрете збуњено према својим друговима, као да од њих тражи помоћ. Израз његовог лица био је тако дирљив да су они, иако и сами уплашени, климањем главе и осмесима потврднили Морквилеве речи.

Часови су пролазили и за то време људи су, један за другим, излагали све оно што су знали о води. Најзад, Дик устаде:

— Ми смо овде размотрили све могуће реакције код воде, чак и оне за које само претпостављамо да се у одређеним условима могу догодити. Али, изгледа да смо превидели баш оно што је најважније и што ће нам или помоћи или убрзати нашу пропаст.

— Као што знате, гориво на броду налази се под врло великим притиском. Природно, у случају да употребимо воду и она би морала бити под истим притиском. У компресној комори притисак се повећава необично брзо, при чему се развија веома висока температура. То значи да ми у том случају уопште не бисмо ни имали воду, већ пару. И то готово сузу пару...

— Вода у течном стању не може да испушта кисеоник довољно брзо да би он имао некаквог утицаја на гориво. Али, кад је вода у облику паре ствар изгледа сасвим друкчије. Постоји чак могућност да пара повећа експлозивну, а тиме и покретачку снагу машина, и то до мере какву

ми не можемо ни да замислимо. Једини начин да то сазнамо јесте — да испробамо.

— Сваки од вас мора да призна да је Цон најпрактичнији „технички“ мозак међу нама. Због тога ће његов посао бити да нађе начина да се вода у одређеним количинама доводи у компресну комору. Ми остали морамо га слушати и покоравати се свим његовим наређењима. Он познаје сваки деолић на машинама и он ће већ пронаћи најпогодније место где треба начинити отвор за довод воде.

Дик још није био ни завршио, а Цон је већ узбуњено стао да говори:

— Док је Дик говорио, ја сам размисљао како би се то могло извести. Гориво потребно за млазни погон компресује се у једној комори, а затим се испушта по потреби кроз једну, две или више цеви. Ако воду изложимо притиску помоћу хидрауличног система, а затим је уводимо у компресну комору у одређеним количинама, мислим да ће она дејствовати. Вентили су необично прешизни, тако да ће аутоматски регулисати прилив водене паре. Свака два сата цилиндар би се морао заворити да би се поново напунио. Шта мислите, да покушамо? Само, за извесно време морамо искључити све одводне цеви, сем оних кроз које избијају млазеви који покрећу брод. То значи да ће унутрашњости ваздушног брода бити веома хладно.

Већ после пет минута, они су заједнички довели из бродског магацина један огроман метални цилиндар. После напорног једночасовног рада све припреме биле су готове, а сваки од техничара био је тачно упућен шта треба да ради. Једна цев постављена је између великог резервоара с водом и парне кабине. За то време Дик је начинио један електрични уређај за загревање, који је, као густа мрежа, омотавао цео цилиндар и омогућавао брзо загревање воде.

Била је прошла „поноћ“ кад је парна комора завршена. Требало је приступити изрезивању отвора на компресној комори.

Иако се о томе нису уопште договорили, сви су желели да цилиндар буде постављен док су жене још спавале. Знали су да ће на броду убрзо завладати хладноћа и да ће протекти прилично времена док се један део енергије поново буде смео употребити за загревање. Пре него што су продужили рад, отишли су сваки у своју собу. Дик је пажљиво пребацио још три покривача преко Додорес, а затим је обукао најтоплије рубље и одећу које је имао. И остала шесторица учинила су то исто. Члановима посаде који су дежурани у контролној кабини дали су топле капуте, а остале Јупитерове сместили су у једно мало одељење које је загревао помоћни топлотни уређај.

(Наставиће се)

ВИШКИ БРОДОГРАДИТЕЉИ У РАТУ

Целим светом, у септембру 1943 године, пронела се вест да је фашистичка Италија капитулирала. То није био ни први ни једини пут да су војне заставе Италије потонуле у водама нашег Јадрана. У исто време готово читава наша обала и острва били су ослобођени од непријатеља, а бродоградилница на Корчули, у Сплиту и Трогиру почела су одмах да раде. У њима су осposођавани мали бродови, моторни једрењаци и чамци што су остали после слома непријатеља.

Хитлеровске групе, смртно рањене и бесне, надирале су с копна у октобру 1943, па су због тога наше јединице морале да буду једним делом евакуисане са обале прво на Хвар, а одатле, у децембру, на Вису.

Још у првим данима 1944 осposођено је бродоградилница на Вису, које је, радећи дан и ноћ, успело да за 19 фебруар 1944 заврши оправку седамнаест бродова, док се у раду налазило других седамнаест.

Иако су савезнички бродови редовно поправљани у базама покорене Јужне Италије, они су се у више махова послужили и нашим бродоградилницама на Вису. Тако је у фебруару 1944 Вишко партизанско бродоградилница извршила поправку енглеске торпедбаче МГБ-661. Рад наших мајстора оставио је дубок утисак на савезнике. То се види из писма енглеског команданта Џајлса, које је упутио Штабу морнарице на Вису. Џајлс у свом писму, поред осталог, каже: „Искоришћавамо и сад прилику да вама и особљу Вишког бродоградилница изразимо захвалност за изврстан рад извршен недавно приликом поправки МГБ-661. Командант брода известио ме је о јаком утиску што су на њега произвеле вештина и енергија с којом је посао извршен и разуман начин на који су расположива средства била примењена при извршењу рада на великом и необичном типу корита“.

Бродоградилница на Вису радило је све до поновног и коначног ослобођења Сплита и средње Далмације у октобру 1944 године. За то време оно је осposобило на стотине наших наоружаних патролних бродова за извршавање задатака на мору. Заједно с бродоградилницама и радионицама у нашој бази у Јужној Италији, бродоградилница на Вису знатно је допринело ослобођењу наше земље од старог непријатеља и окупатора.

ДОСЕТЉИВОСТ МНОГО ВРЕДИ

Већ је познато да у свету има све мање и мање шума. Колика је то штета за човечанство уопште, то најбоље знају они који се баве економским проблемима појединих земаља. Да би се нестајање шума ипак спречило и пошумљавање повећало, у неким земаљама поступа се овако: сваки онај ко тражи дозволу за лов или риболов, добија уз дозволу и једну кесичу у којој се налази извесан број семенки разног дрвећа, са упутством о употреби. Тај начин пошумљавања показао се као врло користан, јер стаје врло мало труда и новца. Не би било згорег кад би и наши ловци и пењачи, односно надлежни који издају дозволе, примењивали ову досетљивост и код нас.

ЗАНИМЉИВ НАЧИН УСЛУГЕ

На вратима највеће књижаре у Штокхолму налази се комад платна у који је забоден велик број чнода с белим и првеним заставицама. Свако ко улази у ту књижару узима заставицу једне или друге боје и прикачи је на ревер од капута. Ако узме белу, то значи: „Ја само хоћу да разгледам“ — и продајци га остављају на миру. Уколико неко од посетилаца прикачи чноду са црвеном заставицом, он тиме хоће да каже: „Жури се, услужите ме одмах“ — и у том случају услужни продајци испуњавају захтев купца брзо и тачно.

МАЧ РУЖА

БРЕНДОН СЕ СКИНУО И УШАО НА РИНГ... СТРАХОВИТ УДАРАЦ ПОГОДИО ГА ЈЕ У ГРЛО...

САМАК У ВИНДЗОРУ, 1514. ХЕНРИ VIII ПРИРЕДИО ЈЕ УТАКМИЦУ ИЗМЕЂУ СВОЈИХ И ФРАНЦУСКИХ БОРАЦА

БРАВО, БАКИНГЕМЕ! ЈУНАЧИНА СИ!

ВОЈВОДА ОД БАКИНГЕМА ПОБЕДОНОСНО СТОЈИ НАД ПАЛИМ ФРАНЦУЗОМ

СВЕ ОЧИ УПЕРЕНЕ СУ НА ПОБЕДНИКА... СВЕ СЕМ ОЧИЈУ МЕРИ ТЈУДОР, КРАЉЕВЕ СЕСТРЕ. ОНА НЕ СКИДА ПОГЛЕД СА ЧОВЕКА КОЈИ СТОЈИ ПОРЕД ВОЈВОДЕ. ТО ЈЕ ЧАРЛС БРЕНДОН, ХРАБРИ РАТИНИК, КОЈИ СЕ НЕДАВНО ВРАТИО ИЗ РАТА. ПО СЕСТРИНОМ НАГОВОРУ ХЕНРИ ЈЕ НАРЕДИО...

ВИТЕЖЕ БРЕНДОНЕ, ХАЈ ТЕ ДА ВИДИМО КАКО ЋЕТЕ СЕ ВИ БОРИТИ ПРОТИВ БАКИНГЕМА!

ИЗВУКАВШИ СЕ ИЗ ВОЈВОДИНОГ ЗАГРЛАЈА БРЕНДОН ГА ЈЕ ПОДИГАО И... НАЈЕДНОМ...

У ВАШУ ЧАСТ, КРАЉУ!

БРАВО МЛАДИЋУ! ТИ СИ УЗДАНИЦА ЗЕМЉЕ!

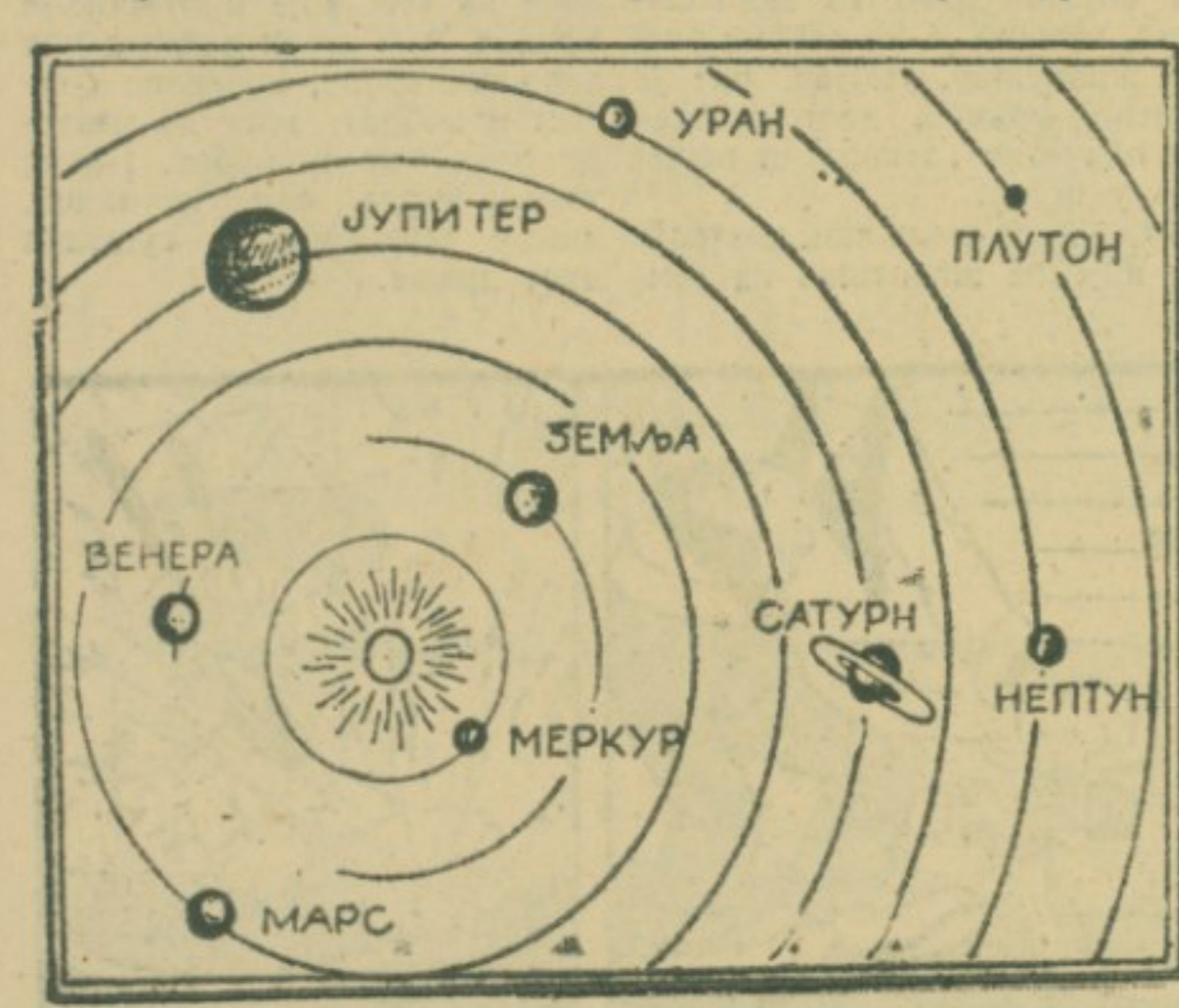

ВИТЕЗ БРЕНДОН ЈЕ КАО СТВОРЕН ЗА КАПЕТАНА ГАРДЕ...

И ТАКО ЈЕ ЧАРЛС БРЕНДОН СТУПИО НА ДВОР ХЕНРИА VIII

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ СУНЧЕВ СИСТЕМ

Плат — Сунчев систем састоји се из једног централног небеског тела, Сунца, и девет планета које се обрћу око њега. Људи су раније веровали да је Земља центар тог система, али је научник Никола Коперник утврдио, 1543 године, да се Земља и друге планете окрећу око Сунца. У то време било је познато свега шест планета. У 18 и 19 веку откривене су још две: Уран и Нептун, а у 20 веку девета планета: Плутон.

Марса и Јупитера налази појас планетоида, чија је средња удаљеност од Сунца око 420 милиона километара. Земља обиђе око Сунца за једну годину, Меркур за 88 дана, Венера за 0,6 године, Марс за 1,9, Јупитер за 11,9, Сатурн за 29 година, Уран за 84 године, Нептун за 165 и Плутон за 250 година. Човек који је на Земљи тежак 75 килограма кад би се случајно обрео редом на свим овим планетама, онда би на Меркуру био тежак 20 килограма, на Венери 67, на Марсу око 28 килограма, на Јупитеру 200, на Сатурну 85, на Урану 72, на Нептуну 75, а за Плутон се још није утврдило.

Обрћући се око Сунца, Меркур пређе за једну секунду 47 километара, Венера 35, Земља 29,5, Марс 24, Јупитер 13, Сатурн 9, Уран 6, Нептун 5, и Плутон 4 километра. Све планете обрћу се у исто време и око самих себе. Земља има једног пратиоца, и то је Месец, Марс има два месеца, Јупитер 11, Сатурн 10, Уран 4, Нептун 1, док остале планете: Меркур, Венера и Плутон немају ниједног пратиоца. Све планете су тамна тела и добијају светлост од Сунца.

ПРВУ ХРВАТСКУ ШТАМПАЊУ КЊИГУ ИЗДАЛИ СУ ИСТАРСКИ ХРВАТИ

Прву хрватску штампану књигу: Глаголски мисал из 1483 године издали су истарски Хрвати. Овај Мисал је „један од најзначајнијих и најлепше уређених споменика хрватске глаголске књижевности“. У исто време он је и прва штампана књига на Словенском Југу. Наиме, Глаголски мисал штампан је само 29 година после Гутенбергове Библије, прве штампане књиге у свету, и седам година после првог латинског мисала.

ЛАКИ И ТЕШКИ МЕТАЛИ

Метали се, поред осталих особина, деле још и на тешке и лаке због различите специфичне тежине. Сви метали који су се употребљавали од бронзаног доба до почетка 19 века спадају у групу тешких метала. Од њих су најзначајнији: хром, цинк, манган, гвожђе, калај, никл, сребро, злато, бакар, волфрам, жива, платина, олово и тако даље. Најважнији лаки метали су: алуминијум и магнезијум и њихове легуре са другим металима. Употреба алуминијума и магнезијума сваки даном је све већа и већ се говори, међу неким стручњацима, о „времени лаких метала“. Али,

Која је ово животиња?

Ова животиња не живи у нашим крајевима, али сте је могли видети на сликама, а можда и у зоолошком врту. Она је дугачка око 4,5 метра, а може да буде тешка и до хиљаду килограма. Глава јој је округла и није према величини тела нарочито велика. Груди су јој јако развијене. Кожа јој је дебела и готова без имало длака. Ноге су јој кратке и снажне, и имају по пет прстију. Задње ноге може да савије под тело. Из-

међу прстију има пловне кожиче. У горњој вилици има два очњака који стрче из уста, јер могу да буду дугачки и осамдесет сантиметара. Ова животиња има дебеле усне, а из горње усне избијају многе дебеле чекиње. На суву и леду креће се споро и неспретно. Очњацима извлачи с морског дна, из муља и песка разне животиње. Веома је одвајна, те је због тога лов на њу у води скопчан с много опасности. Ову животињу лови због њених очњака, од којих се праве скуповени предмети, а и због коже и масти. Живи у заједницама, поред обала Северног Леденог Мора.

Како се зове ова животиња? (ЖИВОТ 'ЧОЈ ИЖЕВОЈ)

ТАУТОЛОГИЈА

Таутологија настаје кад се иста мисао понавља различитим речима. На пример: свакодневно је долазно сваког дана, узмимо на пример следећи пример, обожавати идолу и кумире итд. Потребно је напоменути да уопште треба избегавати претерано проширивање реченице, правити је, како се каже, „километарском“, јер све то штети добром прозном стилу. Дobar стилиста може све оно што мисли да каже просто и јасно.

ЗНАТЕ ЛИ...

Без извесних хемиских једињења неки спортови не би могли да се упражњавају. Који су то спортови? Можете ли да нам набројите бар пет? (Одговор: без воде не би постојао ниједан спорт на води: пливање, ватерполо, клизање на леду, веслање, роњење итд.)

"Атлантис" БРОД ГУСАР

Сити оф Екситер, енглески путнички прекоокеански пароброд, плови је јужним Атлантиком. Било је подне кад је извијач јавио да је далеко на хоризонту угледао катарку неког брода. Капетан је одмах наредио приправност. Јер, то се догодило маја 1940 године, кад су немачке подморнице и ратни бродови почели да нападају све савезничке, па чак и неутралне лађе, без обзира да ли су биле ратне или путничке. Међутим, пола часа касније дат је знак за престанак узбуне. Брод који се приближавао био је „Кашин Мару“ и припадао је „Кашин Мару“ и припадао је тада још неутралном Јапану.

Кад се „Кашин Мару“ приближио, путници са „Сити оф Екситера“ угледали су на палуби јапанског брода једну жену како мирно шета горедоле гурајући дечја колиџа, док се неколико морнара — малих људи тамнокуте коже и црне косе — лењо издежавало на сунцу. Благ, тотао поветарац депршао је крајевима њихових широких кошуља. Два брода прошаха један поред другог без заустављања, па чак и без обичајеног поздрава сиреном.

Брод-камеleon

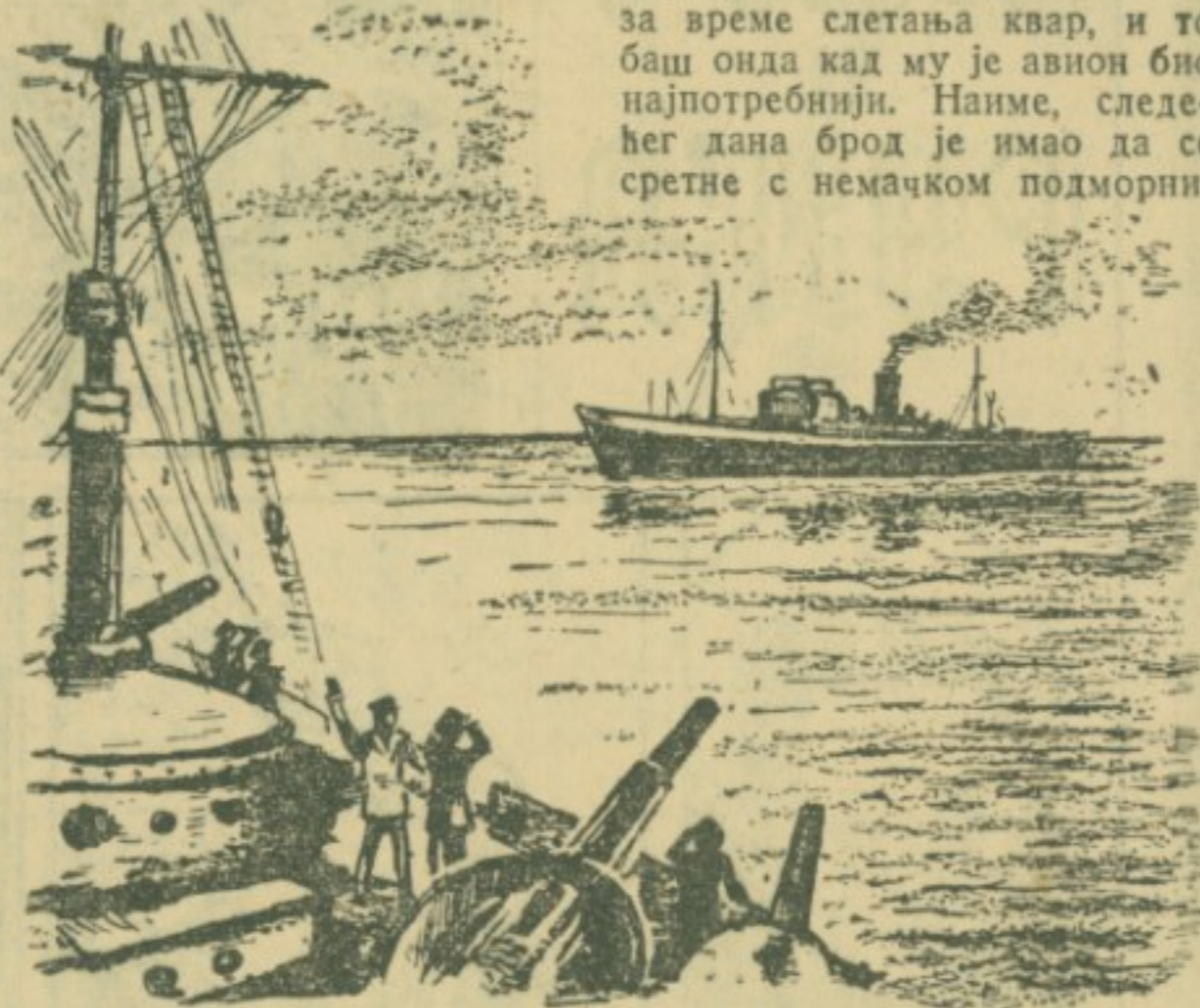
Капетан „Сити оф Екситера“ не би тако спокојно посматрао пролазак јапанског брода да је само могао да наслути да су дечја колиџа на палуби „Кашин Маруа“ празна, да „жена“ која их гура у опште није жена, да црнокоши чланови посаде имају савим нејапанска имена: Фриц, Клаус, Карл и слично и да је остали део посаде, која се састојала од 350 људи, скривен унутрашњости брода. Уствари, брод који је без поздрава прошао поред „Сити оф Екситера“ био је добро

камуфлирани немачки бојни брод „Атлантис“, најстрашнија грабљивица која је икад крстарила морима.

За време Другог светског рата Немци су имали девет оваквих бојних бродова-камеleона, који су потопили 136 разних путничких, трговачких или ратних лађа. Међу њима „Атлантис“ је био највећи и извршио је највећи број гусарских задатака.

Прва превара

Марта 1940 године „Атлантис“ је извео свој први подвиг, тачније речено своју прву превару: „прерушен“ као руски пароброд провукао се из Балтичког Мора у Атлантски Океан. Неколико дана пре тога капетан „Атлантиса“ добио је наредбу да по сваку цену отплови на југ и да напада све бродове који би се нашли у близини Рта Добре Наде. Чим је прешао екватор, „Атлантис“ је брзо променио „рухо“ и претворио се у јапански трговачки моторни брод. У то време догодио се и сусрет са „Сити оф Екситером“, који је прошао без сукоба.

Прва жртва „Атлантиса“ био је британски брод „Сајантис“. „Сајантис“ је мирно пловио усред неутралног јапанског броду и не слутећи да се пред њим налази непријатељ. Изненада, с „Кашин Маруа“ стигла је наредба: „Зауставите се и не покушавајте да употребите радио!“ У истом тренутку радиста са „Сајантиса“ успео је да пошаље сигнал који је значао: „Наоружани трговачки брод хоће да нас заустави.“ „Атлантис“ је отворио ватру и први хитац погодио је радиокабину. После неколико тренутака британски брод је потонуо, а „Атлантис“ је с преживелим енглеским морнарима наставио пловидбу и ускоро обихвао Рт Добре Наде.

„Атлантис“ скида „кимоно“
Две недеље после тог догађаја, на „Атлантису“ су ухватили упозорење британског адмиралитета да се један немачки ратни брод, прерушен у јапански трговачку лађу, налази у водама Индског Океана.

„Атлантис“ је одмах скинуо свој „кимоно“ и претворио се у холандски трговачки брод „Абекерк“.

Норвешки моторни брод „Тирана“, који је носио храну намењену аустралиским трупама у Палестини, био је друга жртва овог морског гусара. Само у току наредна два месеца „Атлантис“ је потопио још осам бродова. На једном од њих Немци су пронашли кључ шифре којом се служила енглеска трговачка морнарица. Захваљујући томе, „Атлантис“ је сазнао за наредбу британског адмиралитета упућену свим бродовима да без обзира на могуће последице јаве о сваком сумњивом броду који буду среди у водама Атлантског или Индског Океана. Као противмеру, капетан „Атлантиса“ наредио је да се на сваки брод прво пуца, и то без оломене, а да се тек после тога позове на предају. Ипак, више од половине бродова које је „Атлантис“ потопио или заробио успело је да пре несреће пошаље радио-поруку о нападу немачког брода.

Судбоносан квар

Лето 1940 године било је „рђава сезона“ за „Атлантис“: успео је да за четрдесет дана потопи свега један брод. Међутим, у новембру исте године његов плен био је огроман. За свега 48 часова настрадала су два норвешка и један британски брод, на коме су Немци запленили веома важне ратне документе.

Читаво пролеће и лето 1941 године крстарио је „Атлан-

тис“ Индским Океаном, мењајући „одело“ и заставе према потреби и приликама. У септембру заробио је своју двадесет другу и последњу жртву: норвешки брод „Силваплана“. Двадесет и првог новембра на извијачком авиону „Атлантиса“ догодио се за време слетања квар, и то баш онда кад му је авион био најпотребнији. Наиме, следећег дана брод је имао да се сретне с немачком подморни-

цао је на брод да доручкује с официрима „Атлантиса“, а време док је брод стајао механичари су искористили да размонтирају једну од погонских машина да би на њој извршили неку већу оправку. Море је било сасвим мирно и светлало је под зрацима јутарњег сунца.

Брод на видуку

Изненада, далеко на пучини, указао се врх катарке неког брода. После неколико минута извијач је јавио да се приближава енглеска тешка крстарица „Девоншир“. Цев за нафту сместа је пресечена, а немачка подморница нагло је заронила и не чекајући свог заповедника, „Атлантис“ је још једном променио рухо. Али, издајничке, велике, светле мрље нафте око брода није било могуће уништити. Ипак, капетан „Атлантиса“ надао се да ће својим старим триковима успети да добије у времену и да „Девоншир“ привуче наодмак подморничких торпеда.

Но, усамљени брод на пучини, око кога се ширила расута нафта, био је више него сумњив и „Девоншир“ је опрезно маневрисао на потребној удаљености. Заповедник „Девоншира“ испалио је, као опомену, два топовска хиџа лево и десно од „Атлантиса“. На ово је немачки капетан одговорио путем радија да је то британски брод „Полифемус“ и да не схвата зашто његов колега пуца. Међутим, пре-

вара није успела. Опрезни заповедник „Девоншира“ сместа је преко радија упитао главног команданта јужноатлантских поморских снага да ли је непознати брод на пучини заиста „Полифемус“.

Читав час стајали су бродови један према другом. Капетан „Атлантиса“, наизглед безбрижан, продужио је да пријатељски разговара с капетаном енглеског брода, надајући се да ће подморница успети да се приближи „Девонширу“. Али, подморница је била без свог заповедника, а његов заменик није предузео ништа.

У 9 часова и 34 минута капетан „Девоншира“ примио је одговор: „Не, понављамо — не!“ „Девоншир“ је одмах отворио паљбу. Кад је трећу плотун пробио бок „Атлантиса“, немачки капетан наредио је да се поставе темпирани бомбе и да досада напуста брод. У десет часова експлодирао је предњи бродски машини, а после неколико минута крма брода почела је да тоне. Стојећи у једном од препуних чамца за спасавање, заповедник „Атлантиса“ гледао је како његов брод нестаје. Да се не би и даље излагао опасности, јер је претпостављао да је немачка подморница у близини, „Девоншир“ се није зауставио да покупи заробљенике, већ је одмах отпловио.

Тако је завршио „Атлантис“, најстрашнији брод-гусар Другог светског рата.

Дам су ЗВЕРИ ЗАИСТА ДИВЉЕ?

Један путник који је брзо учињено да у животњини гласу препознаје молбу. Остао је на месту, сачекавши да му се рис савим приближи. У том тренутку видео је да у зверином изразу има заиста нечег што преклиње, и одмах затим опазио је да је рисова њушка јако натечена.

Човек је чучнуо крај животиње, лагано дохватио њену главу и нежно отворио чељусти. Један од дугачких рисових очњака био је пробио језик и остао у њему, тако да животиња није била у стању да га ослободи. Сем тога, рана је била загађена. Човек је позвао све док се из шуме није појавила велика пругаста звер, која је меко корачала, предући као мачка кад је човек милује.

Једног хладног зимског јутра наишао је неки човек на лисницу која је спавала. Кад јој је пришао, отскочила је она за читавих десет метара. Неко време гледали су се очи у очи, но она се није уклонила. Човек је на њу бацно штап, који је није погодно. Тада се догодило нешто неочекивано. Уместо да побегне, лисница је пришла штапу, узела га у зубе, као што то чине добро извезбани пси, и с њим отскакутала у шуму. И поред своје „дивље“ природе и зазирања од људи, лисница је овом приликом показала да може да има склоности домаће животиње.

Прашума не зна за крвољичину звер од риса. Такво мишљење имао је и један познавалац прашумских звери, па му се ипак догодило чудноват случај.

Крстарећи пропљанком обрастим густим шибљем, он је иза себе зачуо глас који потсећа на плач новорођенчета. Ушавши дубље међу дрвеће, поново је чуо глас, само ближе но малопре. Кад се човек осврнуо, угледао је риса како мирно и гитко копача, пратећи га у стопу. Престрашен,

човек је застао, али му се убрзо учинило да у животњини гласу препознаје молбу. Остао је на месту, сачекавши да му се рис савим приближи. У том тренутку видео је да у зверином изразу има заиста нечег што преклиње, и одмах затим опазио је да је рисова њушка јако натечена.

Човек је чучнуо крај животиње, лагано дохватио њену главу и нежно отворио чељусти. Један од дугачких рисових очњака био је пробио језик и остао у њему, тако да животиња није била у стању да га ослободи. Сем тога, рана је била загађена. Човек је позвао све док се из шуме није појавила велика пругаста звер, која је меко корачала, предући као мачка кад је човек милује.

Једног хладног зимског јутра наишао је неки човек на лисницу која је спавала. Кад јој је пришао, отскочила је она за читавих десет метара. Неко време гледали су се очи у очи, но она се није уклонила. Човек је на њу бацно штап, који је није погодно. Тада се догодило нешто неочекивано. Уместо да побегне, лисница је пришла штапу, узела га у зубе, као што то чине добро извезбани пси, и с њим отскакутала у шуму. И поред своје „дивље“ природе и зазирања од људи, лисница је овом приликом показала да може да има склоности домаће животиње.

Прашума не зна за крвољичину звер од риса. Такво мишљење имао је и један познавалац прашумских звери, па му се ипак догодило чудноват случај.

Крстарећи пропљанком обрастим густим шибљем, он је иза себе зачуо глас који потсећа на плач новорођенчета. Ушавши дубље међу дрвеће, поново је чуо глас, само ближе но малопре. Кад се човек осврнуо, угледао је риса како мирно и гитко копача, пратећи га у стопу. Престрашен,

љиној кугли није човеков заклети непријатељ. Један од њих, још као дете, био је добио два вучића, које је отхранио и бринуо се о њима све док нишу одрасли. Тада је једног поклонио зоолошком врту, а другог је задржао, дајући му да једе чак и пресно месо. Волио га је свуда са собом, све док није достигао дубоку старост и умро природном смрћу као и толике друге домаће животиње.

У Ламбаренеу, у Африци, постоји болница др Швајцера, у којој је много позлебеној прашумској животињи указао лекарска помоћ. Међутим, по оздрављењу, неки „пацијенти“ нису више хтели да напусте свога лекара.

Због оваквих и других сличних случајева, није мали број природњака који тврде да ни једна животиња нема према човеку урођен страх. Они такође сматрају да ниједна од њих

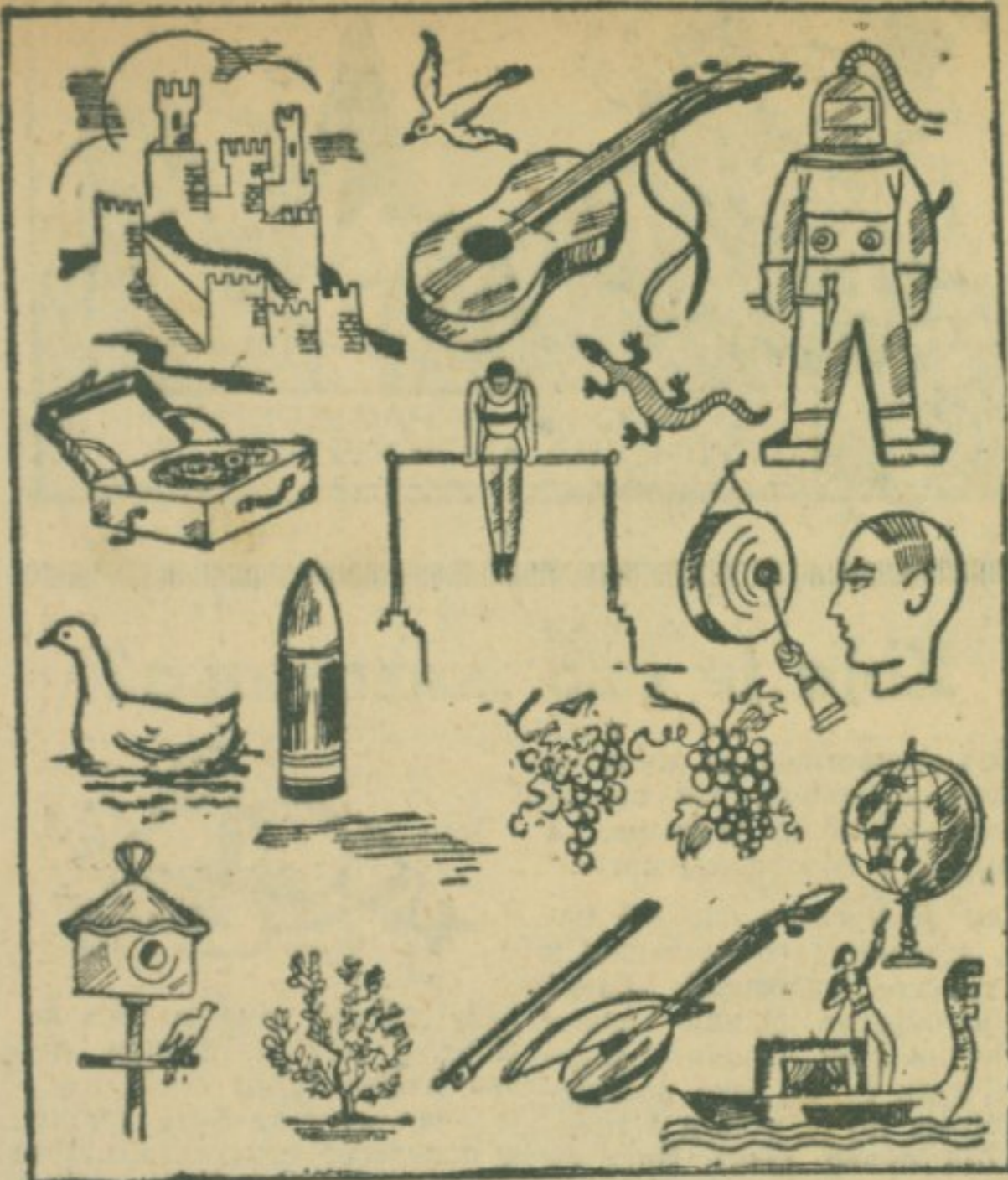

трави да се одмори. Јер се одмах осетио боље. За то време престрашени човек, више из бојазни него из задовољства, чешкао је по леђима опаку животињу. Најзад, рис је гласно фркнуо, достојанствено напустио „лекара“ и ишчекао у шуми.

Многи природњаци сматрају да ниједна животиња на зем-

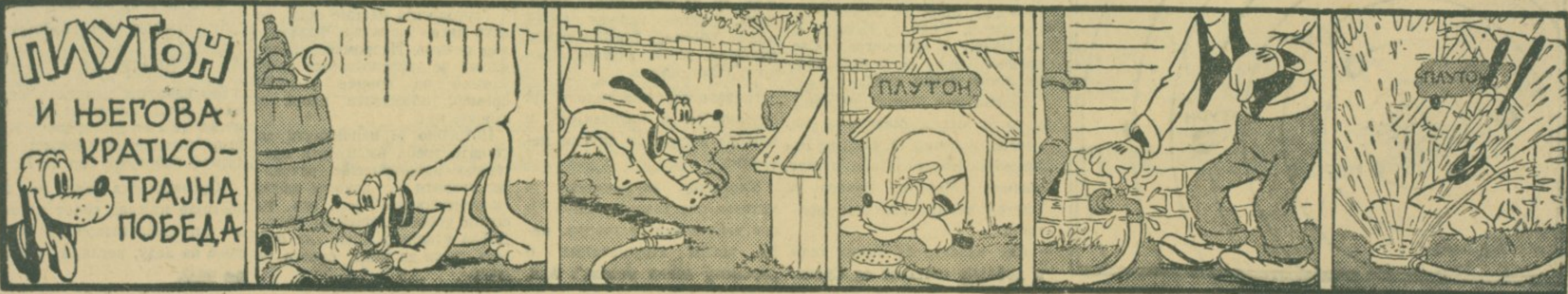
не мрзи човека. Звер може да се плаши људи и из плашње да учини поступке који само личе на оне које проузрокује мржња. Ако страх изазива код дивљачи срибу, човекова благост и доброта могу да изазову поверење и љубав. Према томе, тврде ови научници, дивље животиње у суштини нису дивље.

Проверите да ли сте пажљиви

Тридесет секунди пажљиво посматрајте слику, затим је поклопите књигом или картијом, па онда без много размишљања одговорите:

- 1) Колико је разних цртежа на целој слици?
 - 2) Шта претстављају цртежи? Да ли сте у стању да набројите бар десет?
 - 3) Шта је заједничко свим тим цртежима?
- (Одговори: 1) На слици има 18 разних цртежа. — 2) Цртежи претстављају: град, грамофон, гитару, галеба, гимнастичара, гуштера, гњураца, гуску, гранату, гонг, главу, грозд, глобус, голубарник, грм, гудало, гусле, гондолу. — 3) Имена свих предмета претстављених на слици почињу словом „Г“.

БЕОГРАДСКЕ СЕНЗАЦИЈЕ И РАЗОНОДЕ

НА ПОЧЕТКУ ПРОШЛОГ ВЕКА

Страница који би тридесетих година прошлог века посетили Београд изненадили би извесне ствари и појаве, које су за Београђане онога времена биле свакодневне и обичне. За њега је било необично што не види жене по улицама, док је за Београђане то било савршено природно. Страница би изненадио и то што трговци, кад у подне одлазе на ручак, остављају дућане отворене, а у њима никог да их чува. Београђане то није чудило, јер су знали каква строга казна чека онога ко нешто украде. Што Срби на улицама не пуше и то је странцу падало у очи, јер је било познато да су Срби страсне дуваније. Али, таква је била наредба кнеза Милоша које се морао свако придржавати.

Но, живот Београђана ипак није био тако једноличан као што је то на први поглед могло да изгледа. Оставимо на страну оне честе туче између Срба и Турака, које нису узбуђивале само Београд него и целу Србију. Оне би се често завршавале и мртвим главама, па је због тога долазило до затегнутих односа између српских и турских власти. И друге врсте сензација имала је стара београдска чаршија. У највећој гужви, кад би између отворених трговачких и занатлишких ћепека било пуно света, одједном би неко викнуо: „лора“ (грабеж) и тада би „за тили час свега нестало“. Испразнили би се сокаци, а трговци брзо посакривали своју робу. Од „лоре“ најчешће су страдали пиљари и продавци сита и ђеверка.

Долазак татара

Ово нису били неки значајни догађаји, али су ипак изазивали узбуђење у чаршији. Исто тако, улице су се празниле и кад би се још издалека чула вика орудија, момака који су јахали испред татара, гласника који су долазили из Цариграда или одне-

куд другде. Вику сурудија пратило је звецкање многобројних прапораца пришивених на њиховим хаљинама. Кад би пролазили турски татари, они су свакога који би се на сокаку или пред дућаном десно шибали дугим камчијама и зато се свако на време склањао. Али, убрзо би се Београђани почели скупљати у гомилама, нагађајући какав су глас татари донели и какве су новости успут покупили. Понеки трговац могао се надати да му је татарин донео и писмо из далеког света, јер су они задуго били једине поштошоше. А добити писмо — то је тада био велик догађај.

Но, највећу сензацију за Београд претстављао је одлазак пашин на теферич у Булбулдер, Славујеву долину. То је још одавно било омиљено излетниште Београђана, за које се певало да у њему има „с мора смокава и од Мостара грозђа“. Излазак пашин из града и његов пролазак кроз варош праћен је нарочитим церемонијама, којима је био циљ да покаже београдским житељима силу и сјај турског господства.

Али, у тадашњем Београду било је и неке врсте „духовне разоноде“. Кад је 1818 године неки Цинцарин из Македоније на савском пристаништу, Лиману, искрцао живог слона, та се новост муњевитом брзином пронаела кроз варош и на Лиман су се сјурлили и Срби и Турци, па и Јевреји са свог Дорћола. Власник је објашњавао окупљеним Београђанима каква је животиња слон, одакле је пореклом, како живи и шта једе; толико и толико хлебова и сена, а може да попије воду из чаброва воде, но нарочито воли лубенице. Београђани су му доносили лубенице и забављали се гледајући

како их он хвата сурлом и гура у уста.

Сензација за оно време био је и караџос, турско позориште лутака, као и ђозбојаџилук, који су изводили дрвени дошли ко зна откуд с Истока. Ђозбојаџилук се састојао у томе што су дрвени пред гледаоцима гутали памук, а после из уста извлачили пантљике и игле, или се, пак, боли ножевима и неким шиљатим ражњевима.

Слон је за све крив

Караџос или „куку Тодоре“, како су га Срби звали, и дрвени ђозбојаџилук били су за Београђане једина духовна разонода све тамо до 1841 године, кад су у Бумрукани видели прву позоришну претставу. Понекад би, додуше, залутао и какав Шваба с коњима који су изводили кадрили или умели да ударцима копита погоде колико ко има година. Онај слон са савског Лимана још једном је био главни предмет разговора. Он се у Београду задржао све до јесени, а тада су почеле велике кише и свет је стао да говори да их производи нико други него слон, јер, веле, по сву ноћ својом сурлом шмрче из Саве воду, па је свет изабрао да земљу у виду кише. А кад је и хлеб поскупео, онда су Београђани доказивали да је и за то крива његова прождрљивост. „И узружала се беше светиња због скупоће и тог слона, те је због тога морао отићи даље“.

Први штампани плакат

У пролеће 1832 године опет се појавио један слон у Београду, али је боље среће од оног првог. Не само што се боље провео, него с њим у вези пада и почетак штампаног плакатирања у Београду. Скоро набављена Државна штампарија још није била почела да ради; у њој су се вршиле само пробе и израђивало оно што је било најпотребније за канцеларије. Отштам-

пао би се и покоји свечани „поменик“, поздрав каквој високој личности која би посетила Србију. Истих дана кад се штампао један такав „поменик“ аустриском принцу Фердинанду, штампано је и „објављеније“ о слону који је тада у Београду приказиван радозналој публици.

Био је то читав догађај за штампарију. Сопственик слона дошао је да наручи плакате. Димитрије Давидовић, у оно време кнежев секретар, одобри да се штампају. Плакати на којима је била слика слона излеђени су по свим београдским ћошковицама. Слон је био „врло велик и притом тако паметан да на команду

свог господара све могуће што се од њега тражи изводи“. Слон је изазвао сензацију, али плакати још већу. Свет је долазио у штампарију да се распита како је могуће да се тако штогод направи. „Наши добри Срби, писао је управник штампарије кнезу Милошу, сваког дана посећују штампарију, радознали јако да виде како ја слона на хартију стављам“.

Тих година било је и других атракција у Београду. Једна од њих био је и „Ковач на кући“, свакако прва скулптура коју су Београђани видели. У Поп-Лукиној улици, коју су у оно време звали Немачким сокаком, досељени

браварски мајстор Немац Штајнхекнер саградио је „великолепну по италијанском укусу двоспратну кућу с равним кровом“ и горе наместио „горостасни камени кип који претставља Вулкана како кује“. Тај Вулкан, у природној величини, с кожном кецељом о врату, са чекићем у руци и с наковњем испред себе сувише је био налик на оне коваче по београдском вигњевима, па је одмах назван „Ковач на кући“. Тог „Ковача“ нарочито су волела деца, тако да их је, док год га нису скинули, по неколико десетина увек стајало испред Немачке куће и поваздан гледало у њега.

ОБРАДА МЕТАЛА КОД ИНДИЈАНАЦА

Врх стреле начињен од кремена постао је у неку руку симбол америчких Индијанаца и зато се обично мисли да у добијању и обради метала они нису били далеко одмакли. Међутим, проучавањем старих шпанских докумената и археолошким истраживањима, утврђено је да су Индијанци у тој области заузимајући значајно место међу старим народима.

Још много пре него што је Колумбо запловио у правцу Новог Света, црвенокошци су знали за злато, сребро, калај, бакар, олово, живу, платину, па чак и за метеорско гвожђе. Индијанци из области великих језера на северу копали су бакар, Астеци у Мексику злато, а Перуанци калај и бакар у Боливији. Тешко је закључити на ком је ступњу била ова обрада метала, јер су шпански освајачи практично уништили две највеће индијанске цивилизације — астецку и перуанску, а и шпански свештеници ревностно су уништавали све рукописе тих народа, из којих би се могло нешто сазнати и о обради метала. Све што данас знамо о томе резултат је неуморног археолошког рада. Тако је створена прилично јасна слика о успесима Индијанаца у тој области.

Бакар је био познат широм целе Северне и Јужне Америке. Чак и у арктичким крајевима, међу Ескимима, постојало је племе које је показивало велику вештину у обради бакра. Бакар су налазили у наносима који су остајали после топљења леда. Од њега су ковали ножеве и харпуне за риболов.

Индијанци који су живели око великих језера имали су приступачнији извор снабдевања бакром него Ескимима. Рудници који су се налазили на територији данашње државе Минчиген давали су им довољно чистог бакра. Ови рудници били су уствари ровови дугачки стотинак метара, а дубоки

осам до десет метара. Бакарну руду разбијали су великим каменним чекићима, који се и данас могу наћи у близини некадашњих рудника. Добивени бакар пребацивали су канонима до својих пребивалишта, где су га старци, неспособни за лов и рат, претварали у оруђе, алат и украсе. Обрађивали су га, слично Ескимима, ковањем, али су у томе били одмакли даље од њих. Умели су да брусе израђене предмете помоћу песка и да им тако дају сјај. Знали су да бакар после дужег ковања постаје тврђи, па су тај начин обраде примењивали код израде оштрица својих стрела и ножева. Од бакра су правили и танке плоче у које би угравирали разне слике. Али, ма

дина пре наше ере, нису знали. Из тога доба сачували су се многи златни и сребрни предмети, јер их због њихове уметничке израде шпански освајачи нису претопили, мада их је злато и сребро иначе интересовало само као метал.

Изгледа да у Перуу обрада метала потиче још од народа који су у њему живели пре Инка. Метални предмети ископани у близини језера Титикаке стари су више од две хиљаде година. Злато се добијало копањем и испирањем песка. За време сувих годишњих доба прављени су камени насипи преко речних корита. Ти насипи задржавали су за време кишног периода наносе песка, из кога се касније испирало злато. Инке су умеле да топљењем из руда добијају чисте метале, а знале су и за бронзу. Њихови злат-

коликко да су били вешти у обради, за топљење метала нису знали.

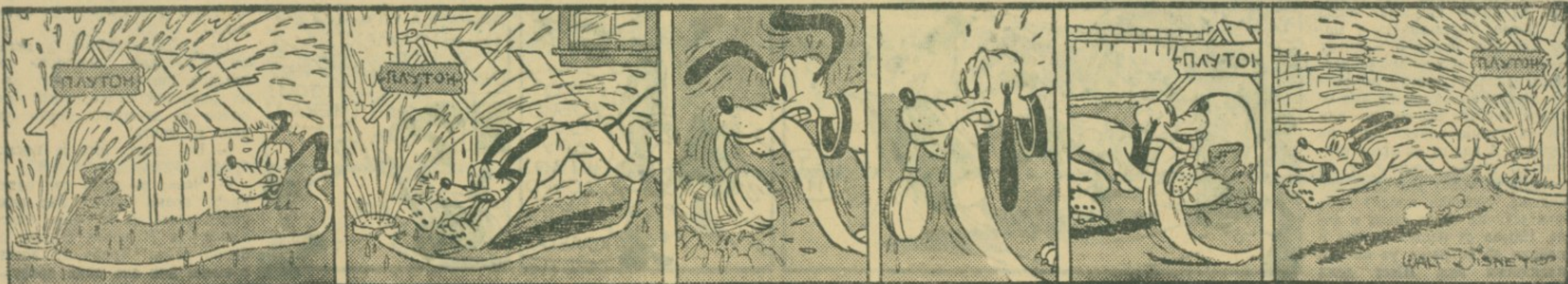
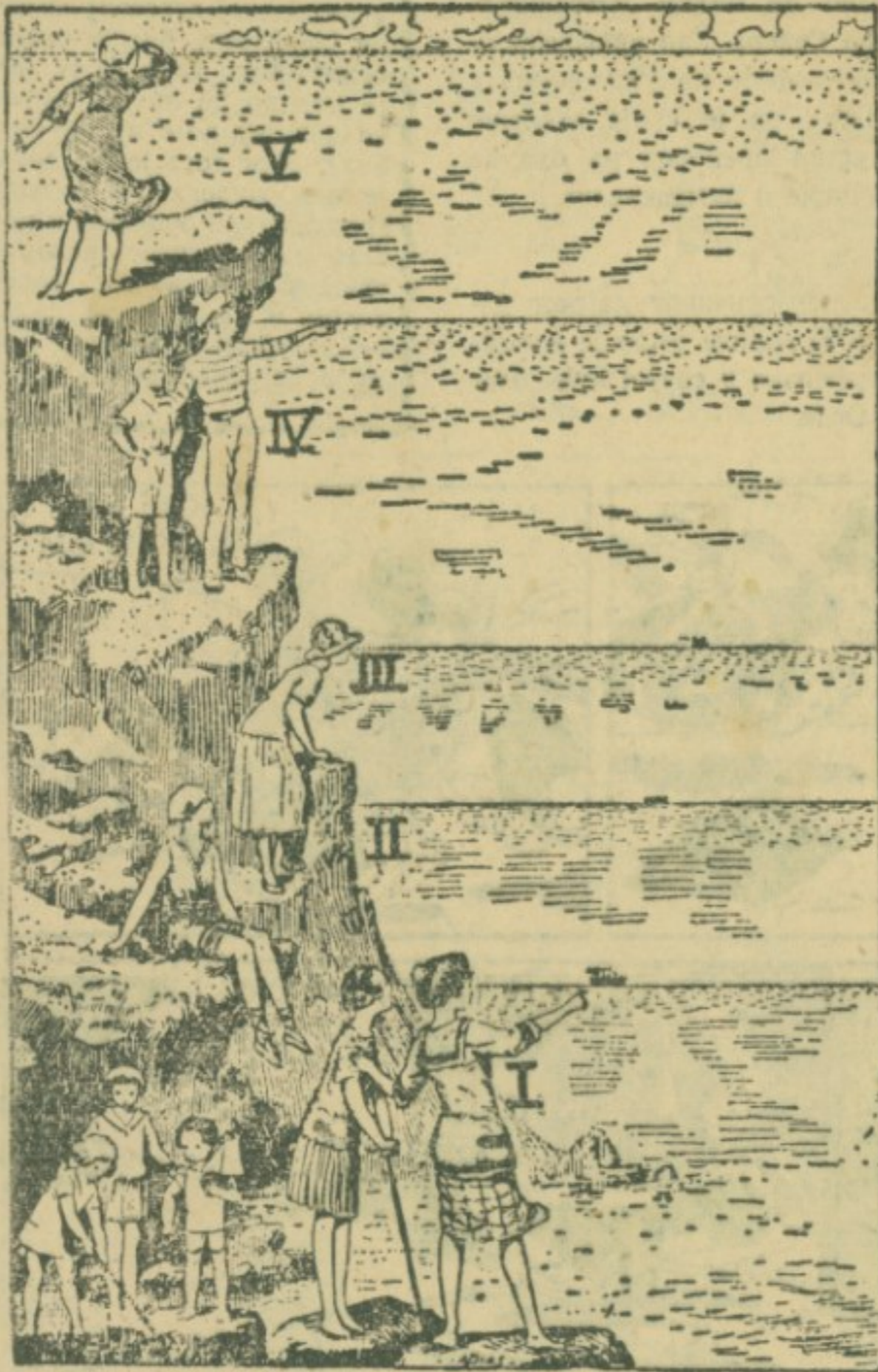
Код Астека у Мексику била је обрада метала на још вишем ступњу. Они су добијали злато испирањем речног песка, а умели су да га топе и спајају са сребром и бакром. Сачувана је слика ковачке радионице Астека. На њој се види како Астеци дувањем кроз дуге цеви поттичу ватру. За ковачки мех, који је Египћанима био познат још 1500 го-

КОЛИКИ ЈЕ ВИДИК

Из искуства знамо да видик није увек исти. Уколико се налазимо на већој висини, утолико нам је видик већи, а линија хоризонта даља. Тако, ако стојимо на морској обали (слика I), а високи смо отприлике 1.70 м, видик ће нам бити 4.560 метара. Ако се, међутим, налазимо на висини од шест метара (слика II), онда нам је видик 8.000 метара. Дакле, за разлику у висини од четири метра, видик се повећао готово за три и по хиљаде метара.

На висини од десет метара (слика III) видик већ износи 10.000 метара, а на висини од 15 метара (слика IV) видик је 12.975 метара. Међутим, после ове висине видик не расте сразмерно с висином као до 15 метара због тога што је Земља округла. Тако, на висини од 30 метара (слика V) линија хоризонта биће удаљена од нас 17.702 метра.

Наравно, то важи ако се налазимо на морској обали где је видик најчистији и где око ништа не смета (претпоставља се да нема магле и да је време лепо). На другим местима на видик и на удаљеност хоризонта од тачке посматрања утичу многе ствари, те је за разне тачке на истој висини видик различит.

Велики истраживач АРКТИКА

У историји истраживања Арктика остаје заувек урезано име Норвежанина Фритјофа Нанзена. Његова поларна експедиција била је с правом названа „највећим људским подвигом 19 столећа“. Он је био љубитељ дивљине и усамљених места, а мрзео је градове „где се људи непрестано тару један о другог док не постану округли и углабени, али и потпуно безлични“. Неуморним скупљањем и класификацијом животиња, Нанзен је почео

доцније били су на врху ледене планине. Истраживачи су многи патили од хладноће и снежног слепа. Једном их је три дана бура држала затворене у шатору. Брада и коса биле су им се потпуно следеле и само су с тешком муком могли да отварају уста.

Но, све је углавном ишло по Нанзеновом плану. Наместили су једра на саонице и за шест недеља стигли до Годаба, на западној обали Гренландије. Тиме је експедиција постигла свој циљ.

Нанзен се вратио у Норвешку да објави податке саку-

пљене за време путовања. Постао је славан у 28 година. Али, његова победа „није била ништа неочекивано“ и он је ускоро почео да планира другу експедицију.

Северни Пол и океан око њега прекривени су великим леденим планинама. Сви арктички истраживачи пловили су лађама до те ледене препреке, а онда покушавали да стигну пешке до Пола. Веровало се да би било фатално ако се лађа замрзне. Али једном, близу Гренландије, Нанзен је нашао парче дрвета на леденој санити. На Гренландију није било дрвећа: мора онда да постоји струја кога га је заједно с ледом донела из топлијих

вода. А ако парче дрвета може да путује преко поларног мора, зашто не би могла и лађа?

Нанзенов план се уобличио. Он би одвео лађу у ледено поље северно од сибирских острва и оставио би је да се ту замрзне. За три или четири године, према његовом прорачуну, она би дошла до Гренландије. А ако буде имао среће, проћи ће преко, или бар поред, Пола.

Припреме су и овога пута биле брижљиво спроведене. По Нанзеновим нацртима конструисана је специјална лађа од 400 тона, чије је корито

било начињено од тешког дрвета, тако да лед не може да је разбије, него би се одбијао од њених страна. Нанзенова лађа добила је име „Фрам“ што на норвешком значи напред.

Септембра 1893 „Фрам“ је, носећи Нанзена и још дванаест одважних научника и морнара, срео ледене брегове северозападно од Беринговог Мореуза. Кад су ледене масе ухватиле брод и стегле га у свој загрљај, он је почео да се тетура и стење, али је издржао притисак. Но, остао је заробљен у леду.

Тада су се људи дали на проучавање. Бележили су температуру, мерили дубину мора, скупљали примерке океанске флоре.

На крају прве године били су пренесени 189 миља ка северу. Ако би наставили да се крећу овом брзином, требало би им преко четири године да пређу преко Пола и стигну до Шпицберга, северне норвешке претстраже.

Почетком друге године било је јасно да „Фрам“ неће прећи преко Пола, па се Нанзен решио да оствари други део свога плана. С једним другом и три псеће запреге он би напустио лађу и кренуо према

северу. Носећи кајак на санкама, Нанзен се надао да ће, путујући по леду и води, ипак стићи до земље.

Тако су 14 марта 1895 године Нанзен и Хјалмар Јохансен напустили брод. Били су 415 миља далеко од Пола. Њихов пут према северу био је нешто најтеже што је човек икад издржао. Бескрајно ледено пространство било је испресецано дубоким јарковима и гребенима, тако да је лично на море замрзнуто за време велике буре. Трешало је саонице и псе сваки час преносили преко ледених препрека високих пет до шест метара.

Осмог априла Нанзен и Јохансен налазили су се на 86 степени и 14 минута северне ширине — 200 миља северније од свих истраживача до тада. Али, дошло је лето и лед је запљовио према југу брже него што су се они кретали ка северу. Морали су да се врате. Путовање је постајало све теже. Раскрваљени лед отежавао им је кретање, а снежне буре су их квасиле. Хране је било све мање. Од напора су поцркали готово сви пси. Трешало им је четири месеца да стигну до Франц Јозефове Земље, првог тла које су дотакли ногом после две године.

Требало се спремити за зиму. Истраживачи су подигли кућицу од камена и блата и прекрили је дрветом и кожом морских коња. Уловили су 19 северних медведа, а за гориво су спремили довољно сала морских паса. Тада се арктичка ноћ склопила над њима.

Кад је дошло пролеће, Нанзен и Јохансен пошли су ка југу. Они нису знали за енглеску експедицију која је под вођством Фредерика Цексона испитивала Земљу Франца Јозефа и која је презимила сто миља далеко од њих. Неописива је била њихова радост кад су у непријатној белој пустињи среди људи. На Цексоновој лађи они су стигли у Норвешку августа 1896 године. Свега недељу дана доцније стигао је и „Фрам“ са свим члановима посаде.

Нанзен је слављен као највећи истраживач Арктика. Он је доказао своју теорију о поларној струји, али је и даље жудео за новим истраживањима Севера. Као професор океанографије на универзитету у Ослу он је своје огромно искуство преносио на будуће научнике и истраживаче.

Једног сунчаног мајског дана 1930 године умро је велики истраживач у својој кући близу Осла.

ВЕРОВАТИ

НЕОБИЧНО ВАЈАРСКО ДЕЛО

У близини села Тафта, у Персији, налази се један пешчани брежуљак који својим обликом потсећа на испруженог човека који

спава. То необично вајарско дело заједнички је рад некадашњих и садашњих становника из околине Тафта, који су столетима вајали овај лик у стени, и то голим рукама и најпримитивнијим алаткама.

ПРИСЕБНИ ВОЗАЧ

Доналд Прет, шофер из једног малог канадског града, возио је једном приликом ауто-шестерну пуну бензина. Изненада, ауто је наишао на неку препреку, преврнуо се и бензин је почео да истиче. Кад се несрећа догодила, Прет је имао у устима запаљену цигарету. Међутим, он је био веома присебан и истог тренутка, без размислања, прогутао је запаљену цигарету и тако спречио да се просути бензин запали.

ЧЛАН ПАРЛАМЕНТА У ОСАМНАЕСТОЈ ГОДИНИ

Енглески песник Сиднеј Годолфин (1610—1643) био је изабран за члана парламента кад је имао свега 18 година. То је било заиста ретко признање једном песнику, нарочито у Енглеској, где су у оно време у парламент бирали искључиво старији људи.

БЕЗРАЗЛОЖАН ИЗДАТАК

Беј Милер, поштански службеник из Видбертона, у америчкој савезној држави Оклахоми, био је веома срамежљив, тако да се није усудио да лично запроси девојку која му се свиђала. Због тога јој је, након што је она живела у истом граду, написао писмо и послао га експрес-препоручено, с повратним решенијем и са ознаком „лично“. Међутим, поштар који је разносио писма у де-

лу града у коме је девојка станувала изненада се разболео и Беј Милер био је одређен да га замени. Тако је срамежљиви поштар лично однео писмо које је сам написао и за које је платио 150 динара поштарине.

ПАРАЛИЗОВАНИ СЛИКАР

Џилберт Провенцер, деветнаестогодишњи ученик сликарске школе из Хуксета, у САД, оболео је пре пет година од парализе, која му је захватила обе шаке. Ипак, Провенцер је, пошто се опоравио од првих напада болести, настао да слика. У својој невољи он је пронашао необичан начин сликања: пошто му је горњи део руке остао покретљив, Провенцер слика лактом, то јест четкицом привезаном за савијен лакат.

ТЕЛЕФОН БЕЗ ТЕЛЕФОНА

У Тексасу се налази једно насеље које се зове Телефон. Међутим, у њему не постоји ниједан једини телефонски апарат.

ПРИБЛИЖНО...

Дужина пречника Земље помножена бројем 108 даје приближну величину пречника Сунца, пречник Сунца помножен са 108 даје средњу удаљеност Земље од Сунца, а пречник Месеца помножен са 108 даје средњу удаљеност Месеца од Земље.

2.400 КИЛОМЕТАРА НА КРПЉАМА

Адмирал Џори Бек (1796—1878), члан Франклинове арктичке експедиције у Канади, прешао је на крпљама преко 2.400 километара да би потражио помоћ за

остале чланове експедиције. То растојање Бек је прешао за пет месеци, хранећи се успут маховином и старом кожом. На путу Бек је имао само једно ћебе и један ловачки нож.

своју научну каријеру као зоолог и океанограф. Доцније, живећи у великој норвешкој луци Бергену, он је увидео од колике су важности тачни метеоролошки извештаји за области северног Атлантика. Али, они би били могућни само после брижљивог испитивања неприступачне унутрашњости Гренландије. Тако се зачела прва Нанзенова научна експедиција.

Дани су имали неколико дивљих насеља на западној обали Гренландије. Из њих су обично полазиле експедиције које су покушавале да дођу до Пола, али се све оне вратиле натраг пре но што су прешле и пола пута. На источној обали Гренландије, међутим, није било насеља. Степанаст планински зид дизао се већ од саме обале и огромни глечери клизили су низ њега. Миљама унаоко море је било пуно ледених блокова који су се сударали и разбијали. С те стране нико није ни покушавао да крене. То се сматрало немогућним.

Нанзен је смислио смео план: да пређе Гренланд са истока на запад. „Ако знамо да иза леђа немамо ништа, рекао је он, мораћемо да идемо само напред“.

Многи су се потсмевали овом Нанзеновом плану. Ипак, један дански трговац одлучио је да финансира његову експедицију. Три норвешка спортиста и два лапонска водича добровољно су се јавили да учествују у њој.

Нанзен је брижљиво припремао своју експедицију. Сам је наручивао све потребне ствари и састављао их својим рукама. Конструисане су и нарочите — „Нанзенове саонице“, које су се по леду много лакше кретале од обичних.

У лето 1888 године кренула је лађа са шесторицом истраживача ка источној обали Гренландије. Неколико недеља ледени блокови држали су је педесет миља далеко од острва. Тек 17 јула лађа је могла да приђе на девет миља од обале. Спустила су у море два лака чамца и људи су завеслали. Требало им је дванаест дана да стигну до обале. Некад би чамци сатима остали чврсто замрзнути, или би их струја однела опет на пучину. А кад су на крају стигли до земље, морали су да веслају уз обалу још пуне две недеље, тражећи пролаз кроз фантастични сиплет стена и леда. Најзад су нашли пролаз и почели да се пењу уз високи планински зид. Шест дана

Прича без краја

Седео увече деда у топлој соби, а око њега учукићи, па га окупили да им штогод прича. Он им је причао, причао, па му се најпосле досадило.

— Још, још! — тражила су деца неуморно.

— Е, добро, сад ћу да вам причам једну бестрага дугачку причу, најлепшу и најдужку коју знам!

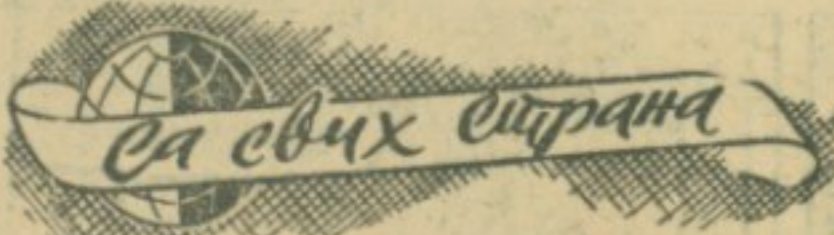
Деда се онда наклања и направи се још озбиљнији. Изгледало је одиста да ће прича бити озбиљна. А богме и дугачка кад се деда толико припремао да почне.

— Био један чобанин па имао много оваца. Свако јутро он је овце тераво на пашу, а увече их враћао кући у село. Једном, кад се увече враћао с овцама, морао је прећи преко једног широког потока. А преко потока било је пребачено само једно узано брвно. На то брвно овце су наишле и почеле да прелазе...

Ту је деда ућутао, а деца су га гледала, очекујући да настави причу. Но, како деда није настављао, него чак почео да дремује, једно од деце га упита:

— Па, деда, шта је после било?

— Чекај да прво све овце пређу преко брвна! Зар вам нисам казао да је оваца било много, да је поток широк, а брвно узано! Треба ту доста времена док све овце пређу...

СТРАХ ОД МАСЛИНОВОГ ВЕНЦА

За време освајачких покрета против Грчке, персиски краљ Ксеркс боравио је једно време и на Еубеји. Једнога дана војници му доведу неколико изабелица из Аркадије и он поче да их испитује шта раде Јелини.

— Сада прослављају олимпијске светковине и гледају разноврсна такмичења, — одговоре они мирно.

— А какву награду добијају победници? — упитао их је краљ.

— Само маслинов венац, — одговорили су Аркађани.

Кад је Персијанац Тигран, који је присуствовао овом разговору, чуо тај одговор, рекао је: „Тешко нама, Мардонкије (персиски командант), против каквих нас људи водиш. Они се не такмиче због слава него због јунаштва“.

ЦИКОРИЈА

Многи људи свакодневно употребљавају цигуру за белу кафу, али су ретке домаћице које знају од чега се добија овај, кафи сличан, прахак.

Индустријска цикорија добијена је оплемењавањем водопије, једног саломкилог корова који расте и у нашим пољима. Цикорија има повелик, меснат корен, сличан шаргарепи, који се у фабрици прерађује у сурогат кафе. Од три килограма корена добије се један килограм цикорије, која даје кафи тамнију боју, затим мало горчине и нарочит укус и мирис. Лишке цикорије добро је за исхрану стоке, нарочито говеда и свиња.

Цикорија се у Француској гаји и као крмна биљка. Пошто јој је лист горак, то је потребно да се стока на њега привикне.

Цикорија се гаји слично репи. Њој најбоље одговара тло састављено од лакше пловаче. Земљиште од тешке глине, као и подводно и песковито, не пријају јој.

Цикорија се сеје од почетка априла, у редовима и на размаку од 30 сантиметара. Сеје јој је ситно и не сме бити засејано дубље од једног сантиметра. Због тога се њива пред сетву поваља, затим се сеје цикорија нарочитом сејачницом, а после се преко тога пређе ваљком. Чим кичке, одмах је треба мотиком окопати, пазићи да се млађа биљка не затрпа земљом. Коренје цикорије вади се нарочитим плуговима. Корен се очисти од земље, а после тога отсеке му се глава с лишћем. Тако очишћен корен отпрема се у фабрику где се прерађује у познати прахак цигуру.

АВЕТ

Авети су најнеобичнија врста полумајмуна. Те животиње велике су као пацов; дуге просечно око 16 сантиметара. Оне живе по прашумама Борнеа, Суматре и Јаве. Очи су им велике и округле, сличне совицима. Рукe и ноге личе на вретена, а између прстију имају ја стучице. Хране се различитим гмизавцима и инсектима које ловe ноћу, пошто су авети ноћне животиње.

ЗАШТО ЈЕ ЉИЉАН БЕО, А ЧАЉ ЦРНА

Када је мрак, онда је сваки предмет црн; а чаљ, и љиљан, и трава. Предмети имају боју само кад су на светлости. Али, није свеједно какве је боје светлост која га обасјава, јер ће на црвеној светлости љиљан, иако је бео, бити црвен, а трава, иако је зелена, биће црна. На зеленој светлости црвена ружа биће црна. Научници су установили да сваки предмет утица неке боје сунчевог спектра, док неке одбија. Предмет се види у оној боји коју одбија. Тако, ако неки предмет који је обасјан белом светлосћу одбија црвену боју — биће црвен, ако одбија зелену — биће зелен, а ако одбија све боје садржане у белој светлости, — онда ће бити бео. Ако све боје упија, тј. не одбија ниједну, онда ће бити црн. Зелена трава не одбија ниједну боју црвене светлости и зато је црна кад је њоме обасјана. Све боје састављене су из седам спектралних, од којих је састављена и дуга. Ако се те боје међусобно мешају, онда се добијају све светлосне боје. Због тог одбијања боја и небо нам изгледа плаво.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

РАД МИКРОБА

Кад се помене реч микроб, човек обично замишља заразне кличке које изазивају разна обољења. Тачно је да су извесни микроби узрочници многих болести, али осим тих микроба има и других који нису нимало опасни по човека и, најзад, има микроба који нам чине велике услуге.

Сем неколико изузетака, сви корисни спадају у групу микроба који изазивају разна врења. Њихов рад састоји се у томе што хемиски мењају структуру материје у којој се налазе. Та ситишуна бића чине да се поједина органска једињења распадају, те се добија сасвим друга материја. Притом се каткад развијају и разни гасови, као например при превирању шећера у алкохол. И наше вареше се врши помоћу превирања, јер желудац лучи разне супстанце без којих се вареше не би могло ни замислити.

Казали смо да се посредством микроба врши превирање шећера у алкохол, те од сокова разних воћа: грожђа, шљива, јабука, купина, итд. добијамо разна вина и ракије. Али, има и микроба који алкохол преобрађују у сирће, те помоћу њих добијамо, напри-

мер, винско сирће. Да није микроба, не би било ни разних врста минералних вода.

Као корисне микробе можемо навести микробе млечног превирања, који врше неку врсту дезинфекције наше утробе, јер се боре против штетних микроба који се развијају у цревима.

Не мање је користан и микроб ђубрета, јер кад он продре у неплодну земљу у начин од ње плодну, на којој онда може да успева разно биље и поврће које нам служи за исхрану.

Наш огрев и индустрија такође зависе од разних микроба. Нафта и друга минерална уља постала су распадењем и превирањем мртвих тела многобројних животиња, и то све посредством микроба. Разне врсте угља које су постале непотпуни сагоревањем биљака, такође су дело микроба.

Никад ми не бисмо једнако укусан хлеб да није микроба који чине да нам хлеб ускисне и постане леп и шупљикав. Има још пуно примера из свакидашњег живота који нам говоре да и наш живот и опстанак умногоме зависе од микроба.

ПЕШИЦЕ ОКО СВЕТА

Два Енглеца, Кенет Клаф и Томас Бут из Лондона, кренули су почетком октобра пешнице на пут око света. Они предвиђају да ће поново стићи у Лондон кроз пет година. На овом путу проћи ће кроз Француску, Италију, Алжир, Египат, Индију, Индонезију, Јужну Африку, Јужну Америку, САД и Канаду. Најзанимљивије је да су они пошли на пут без пара, које ће успут зарађивати својим радом.

СЕЛО У КОМЕ СЕ РАЂАЈУ САМО ЖЕНСКА ДЕЦА

Мало село Нојхоф, код Бамберга у Немачкој, познато је по једном необичном случају гиногенезе, то јест рађања деце само једног пола. У том месту за последњих 40 година рађала су се само женска деца. Од ове интересантне појаве било је само два изузетка, и то 1914 и 1940 године кад су у селу рођена два мушкарца.

ОПЕРАЦИЈА ИНСТРУМЕНТИМА СТАРИМ 2000 ГОДИНА

Два перуанска хирурга оперисала су једног болесника инструментима из доба Инка, старим 2000 година. Био је у питању унутрашњи излив крви и операција је трајала 14 минута. Захваљујући употребним инструментима којима су се још лекари Инка служили за стежање жила, пацијент није, како се тврди, изгубио ни кап крви.

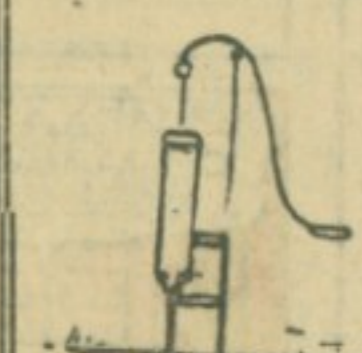
„ЕЛЕКТРОНСКО ОКО“ ЗА СЛЕПЕ

Сваке године у Француској се приређује сајам нових проналазака. Овога пута, између осталих, ту је и „електронско око“ за слепе. Оно дану упозорава слепог на препреке, а ноћу на опасност од аутомобила.

Ова справа има „сочиво“ пречника десет сантиметара, из кога избијају искрице, које слепи осећа на кожи као лако боцкање иглом. Направа се потхрањује помоћу једне мале суве батерије. Лако дејство струје дању се осећа стално, али на ноћу слепи на препреку боцкање престане. Ноћу је обратно — слепи почне да осећа струју тек кад се нађе у кругу светлости аутомобилских фарова. Приликом проба утврђено је да апарат дејствује већ на даљини од сто метара од опасности.

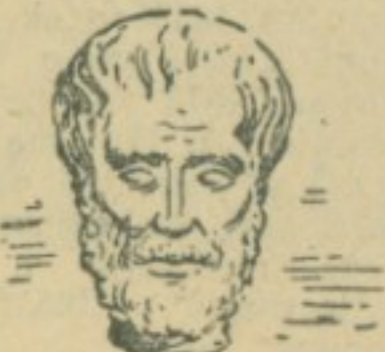

... прва пумпа појавила се у Београду 1835 године кад се зидала Ђумрукана. Вода је црпена из

Саве и употребљавана је за гашење креча и прављење малтера.

... на језеру Дал, у Кашмиру, налазе се многе пловаче баште, које лако могу да се премештају. Оне се праве од корења водених трава, преко кога се настје доста земље. У овим баштама углавном се гаје лубенице.

... Финци и Лапонци први су почели да употребљавају смучке, и то још у Сред-

њем веку. У многим старим рукописима Финска се назива „Зе мља смучки“.

Водоравно: 1) упоредник; 2) главни град једне суседне државе; 3) лична заменица; 4) слово грчке азбуке; 5) лунакиња једног Дизнијевог филма; 6) узвик; 7) ономатопеја лавеза; 8) пуло; 9) телефонски позив; 10) грубо сукино; 11) иницијали хрватског књижевника; 12) уштан речца; 13) држава у Азији; 14) врста платна; 15) спис; 16) француски научник, сарадник Пастера; 17) кон; 18) степен у војсци; 19) домаћа животиња; 20) знаци за обележавање трајања тонова; 21) знаци за обележавање сполних сила; 22) немцу; 23) иницијали познатог енглеског позоришног и филмског глумца; 24) водени цвет; 25) чувари.

Усправно: 1) математичка крива линија; 2) ситни делови материје; 3) јапанска мера за путеве; 4) женско име; 5) један цвет; 6) врста јелена; 7) човек који се бави изучавањем грађе људског тела; 8) врста врбе; 9) аждаха; 10) део пушке; 11) један занатлија; 12) сировина за израду боја; 13) поседовати; 14) иницијали писца романа „У регистратури“; 15) слово латинице; 16) бројеви; 17) врста тврдог скупљеног дрвета; 18) део лица; 19) ситишуна делови воде; 20) португалски посед на Малајском Архипелагу; 21) врста чајца; 22) женски глас; 23) кухински прибор; 24) показна заменица.

Осам питања из географије

Све што ћемо вас питати морали сте једном учити и знати. Прочитајте сва питања, размислите један минут, па нам брзо одговорите:

- 1) Да ли је Миџор виши од Сувог Рудишта?
- 2) Да ли Колубара има дужи ток од Млаве?
- 3) Да ли је планина Јастребац под шумом или је гола?
- 4) Да ли ушће Дрине има нижу надморску висину од ушћа Тимока?
- 5) Да ли се Књажевац увек тако звао?
- 6) Да ли Моравом плове бродови?
- 7) Да ли у Србији постоје пет места која носе име Медвећа.
- 8) Да ли је пруга Београд — Пожаревац изграђена пре или после Првог светског рата?

шумом је. — 4) Ушће Тимока има најнижу надморску висину од свих наших река из слива Дунава. — 5) Не; раније се звао Гургусовац. — 6) Иако је Морава велика река њоме не плове бродови јер има много спрдова. Да би постала пловна за бродове требало би најпре да се изврши чишћење, багеровање корита. — 7) Не, већ само три: Медвећа код Лебана, Медвећа код Трстеника, Медвећа код Великог Поповића. — 8) Пруга Београд — Пожаревац почела је да се гради пре Првог светског рата, а довршена је када је рат престао.

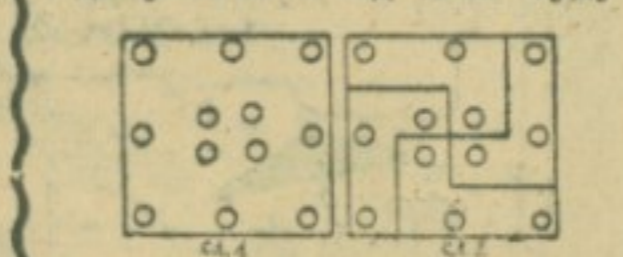
НОВА СИНТЕТИЧКА ГУМА

Пронађена је нова синтетичка гума која је много боља од свих досад познатих, било да су начинене синтетичким путем или добивене на природан начин. Ова нова гума може се употребити за точкове и цеви, јер је отпорна и на трњење и на киселину. Она је и много еластичнија од свих досадашњих.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

КВАДРАТ И ТАЧКЕ
Поделите квадрат на слици 1 на четири потпуно једнака дела, али тако да у сваком од њих буду

по три тачке. Верујемо да ћете решити задатак, али ћемо вам ипак дати и одговор (сл. 2).

КАД КАМЕН ПАДНЕ У ВОДУ...

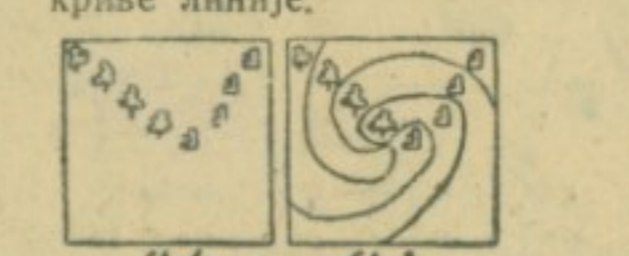
Јовица је обешчањак да му нема равна. Он увек мора нешто нарочито да измисли. Једном је тако спустио чабар у мали базен и ушао у чабар носећи повелик камен. Камен је понео да би га бацно у воду и поспркао све око себе.

Шта ће се догодити кад камен падне у воду? Базен је до врвине пун. Хоће ли се вода излити код Јовица баца камен, или ће ниво воде остати непромењен?
Ако не знате добро физику, ми ћемо вам дати

одговор: ниво воде ће опати, јер ће камен кад потоне на дно истиснути само онолико воде колика му је запремина, док је раније својом тежином притискао на чабар и тако јаче утицао на водену површину.

ПОДЕЛА НАСЛЕДСТВА

Један сељак оставио је четворици синова велику необрађену површину. На томе земљишту налазила су се четири дрвета и четири чесме. Како су они били распоређени, приказано је на сл. 1. Умирући, сељак је завештао да се имање подели на четири дела, тако да у сваком делу буде по једна чесма и једно дрво. Подела се има извршити помоћу две криве линије.

Синови су извршили поделу имања онако како је то отац желео. Како су они то урадили? Ако не можете да решите, погледајте сл. 2.

МАГИЧНИ КВАДРАТ

Недовршени магични квадрат на слици 1 треба допунити бројевима, тако да они сабрајни водоравно.

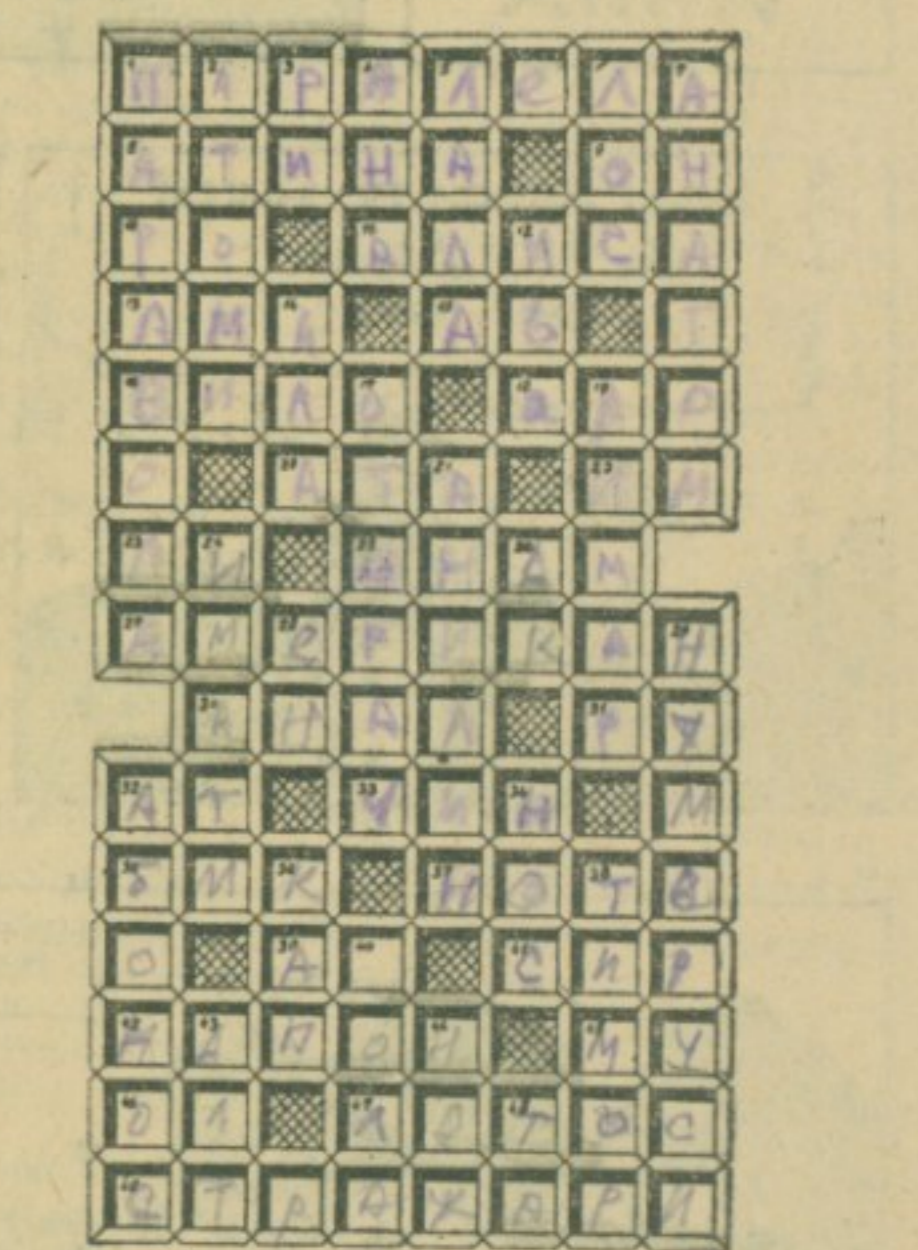
		40	8	1
189		3	42	6
292			2	7
180		5	11	4

усправно и дијагонално дају увек исти збир — 1910. Ако не можете да нађете правилан одговор, погледајте слику 2.

ЉУБИТЕЉИ ЛЕШНИКА

Три пријатеља појела су заједно хиљаду лешника. Али, нису сва тројица јела истом брзином. Док би први појео пет лешника, други би појео шест, а док би други појео седам, трећи би био готов са целих осам лешника. Да ли можете да одговорите колико је сваки од њих појео од оних хиљаду лешника?

Пошто овај задатак није лак, одмах ћемо вам дати решење: први је појео 280, други 336, а трећи 384 лешника.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) поре; 2) салама; 3) Папук; 4) ка; 5) атак; 6) пун; 7) рик; 8) паша; 9) ар; 10) калем; 11) аматер; 12) опит; 13) сликар; 14) стаја; 15) Ис; 16) Тара; 17) ума; 18) али; 19) етер; 20) Ра; 21) траса; 22) хелија; 23) Рона.

Усправно: 1) папак; 2) олук; 3) рак; 4) ам; 5) сатира; 6) акушер; 7) пара; 8) Анам; 9) палета; 10) патика; 11) капија; 12) молари; 13) Сталах; 14) римеоа; 15) стар; 16) Сара; 17) утија; 18) Брин; 19) тло; 20) ор.

КОЈИ ЈЕ ОДГОВОР ИШАО

- 1) Комад "Избирачницу" написао је: Бранислав Нушић, Коста Трифковић, Милован Глишић, Јоаким Вујић
- 2) Загребачко гвожђе је: врста челика, једна гвоздена направа, врста оружја, метеорит
- 3) Дарланија се налазила у: Босни, Војводини, Малој Азији, Грчкој

ОДГОВОРИ:

1) Комад „Избирачницу“ написао је драматичар Коста Трифковић (рођен 18. октобра 1843. године у Новом Саду, а умро 19. фебруара 1873. године у Новом Саду). Написао је читав низ комедија од којих се поред „Избирачнице“ још неке приказују и данас („Честитам“, „Школски надзорник“ итд.).

2) Загребачко гвожђе је уствари назив за познати гвоздени метеорит који је пао 16. маја 1751. године у Хрватском Загору. Овај метеорит био је тежак 40 килограма.

3) Дарланија је област из античког доба која је обухватала простор отприлике од Књажевца до Велеса и од Шар-Планине до бугарске границе.

ПАЈА ПАТАК

ВИДИТЕ, ДЕЦО, ЛЕТЕКИ ТАЊИРИ СУ САМО ВАРКА!

ТИ МИСЛИШ ДА ЛЕТЕКИ ТАЊИРИ НЕ ПОСТОЈЕ... НИ МАЛИ, НИ ЗЕЛЕНИ ЛУДИ?

ТАЧНО! ЗАШТО ИХ РАЧУМНИ ЛУДИ КАО ШТО САМ ЈА НИСУ ВИДЕЛИ?

А И ДА ЈЕСАМ, ЈА БИХ ЗНАО ДА ЈЕ ТО САМО ХАЛУЦИНАЦИЈА И НЕ БИХ СЕ УЗБУЂИВАО!

ИЗГЛЕДА ДА ОН МИСЛИ ДА СВЕ ЗНА!

ПОКАЖЕМО МИ ЊЕМУ!

УЧИТЕ, ЈАКИЦА МИЦА!

ГОСЋИЦЕ МИЛО, ХОЋЕТЕ ЛИ ДА НАМ ДАРОМ ПОЗАЈМИТЕ НАШЕ КОСТИМЕ ЗА ПРИРЕДБУ? ХОЋЕМО ДА СЕ ВЕЖБАМО!

ДАБОМЕ, ДЕЦО!

БИЋЕ ВЕОМА ЗАБАВНО!

УЧИТЕ, ЈАКИЦА МИЦА!

МОЖЕМО ЛИ ДА СЕ ПОСЛУЖИМО ВАШИМ ТЕЛЕФОНОМ? НАШ ЛЕТЕКИ ТАЊИР СЕ СРУШИО И...

ЕВО ТИ ЧАЈ... УХ! ЗАБОРАВИО САМ ДА ШОЉУ СТАВИМ НА... ИЗВИНИ ЗА ИЗРАЗ-ТАЊИР!

МАЛИ МИКА

МАЦ, МАЦ, МАКЦИЦЕ!

ДОЛАЗЕ! ОДВЕШЉУ ИХ СВЕ НА ИЗЛОЖБУ.

НАПРЕД САМО! ИЗЛОЖБА ПАСА!

ДОБРАГА, КАКАВ ДОЧЕК! ИЗЛОЖБА ПАСА!

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЧОНИЈА, МОРНАРА ТОМА ТРАУТА И КИНЕЗА ШАНГ ЛИНА

ПОШТО ЈЕ ЛОНГ-ФУ ПОБЕГАО ИЗ ТАМНИЦЕ, НАШИ ПРИЈАТЕЉИ УЗ ПОМОК ВОЈСКЕ СПРЕМАЈУ СЕ ЗА ОДБРАНУ

ЈЕДАН МОЈ ПОВЕРЕНИК ЈАВЉА ДА СЕ ЛОНГ-ФУ НАЛАЗИ У КЛАНЦУ СМРТИ

ПАМЕТНО ЈЕ РЕЧЕНО: 'АКО НЕ УБЕШ У ТИГРОВУ ЈАМУ, МЛАДУНАД МУ НЕКЕШ ПОХВАТАТИ'...

МОЈИ ХРАВРИ ВОЈНИЦИ СЕ НЕ ПЛАШЕ ЛОНГ-ФУ!

ЈЕДАН ПУК ВОЈНИКА ИДЕ ПРОТИВ НАС... ОЧЕКУЈЕ ИХ СИГУРНА СМРТ!

А САДА, ЈУНАЦИ, ХРАВРО НАПРЕД ПРОТИВ НЕПРИЈАТЕЉА!

ПОСЛОВИЦА ВЕЛИ: "КО НЕ ПАЗИ, СТРАДА"

ОНАЈ КОЈИ СЕ ВЕРЕ ПО ДАВОЊЕМ ДРВЕТУ, НАИ-ЛАЗИ И НА ТРУЛЕ ГРАНЕ

Ква Ква!

У ПОЗОРИШТУ

У позоришту Мики полако гура Шиља:

— Погледај, Шиљо, мој сусед с десне стране увелико спава.

— Дођавола! — буни се Шиља. — Зар си морао да ме пробудиш да би ми то рекао?

ЖИВИ ОД ТУБИХ ГРЕШАКА

Перо Ждера променио је многа занимања, али се ни једним није бавио дуже од месеца дана. Једног дана срео је Попаја и похвалио му се да је најзад нашао посао којим је потпуно задовољан.

— А шта то сад радиш? — чудно се Попај.

— Живим од туђих погрешака.

— ?!

— Да, продајем гуме за брисање!

ЈЕВТИНИЈЕ, А ИСТО...

— Перо, зашто у последње време идиш у лов без матака? — пита Шиља Перу Ждеру.

— Јевтиније је тако, а резултат је исти! — одговори Перо.